

Prostytucja małoletnich jako forma krzywdzenia dzieci – wyniki badania prostytucji małoletnich

Przeprowadzono dwa badania, aby określić liczbę (badanie 1) i charakterystykę (badanie 2) przypadków prostytucji małoletnich, znanych amerykańskim organom ścigania. Badanie 1 ujawniło 1 450 aresztowań (w skali całego kraju; 95%, przedział ufności: 1 287–1 614) w związku z prostytucją małoletnich w ciągu jednego roku. W badaniu 2 pobrano dane eksploracyjne z akt policyjnych dotyczących próby 138 spraw z roku 2005. Można wyróżnić trzy podstawowe typy analizowanych przypadków: a) czerpanie korzyści majątkowych z prostytucji osób małoletnich; b) uprawianie prostytucji na własny rachunek (bez udziału osób trzecich) oraz c) konwencjonalne wykorzystywanie seksualne dzieci z wynagrodzeniem. Analizowane przypadki podzielono na trzy kategorie na podstawie sposobu, w jaki policja traktowała osoby małoletnie: a) małoletni jako ofiary (53%); b) małoletni jako sprawcy (31%) oraz c) małoletni jako zarówno ofiary, jak i sprawcy (16%). Analizując status małoletnich ze względu na typ sprawy, autorzy ustalili, że we wszystkich przypadkach konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci z wynagrodzeniem osoby małoletnie traktowano jako ofiary. To samo można powiedzieć o 66% przypadków czerpania korzyści majątkowych z prostytucji osób małoletnich oraz o 11% przypadków uprawiania przez małoletnich prostytucji na własny rachunek. Wyniki badań wskazują, że reakcje organów ścigania na prostytucję małoletnich mają istotny wpływ na to, czy uprawiający ją młodzi ludzie są traktowani jako ofiary wykorzystywania seksualnego w celach komercyjnych czy jako sprawcy.

Do niedawna instytucje pomocy społecznej i systemu karnego traktowały prostytucję małoletnich jako element szerokiego spektrum przestępstw i wykroczeń popełnianych przez nastolatków, którzy uciekli z domu oraz przez młodzież żyjącą na ulicy (Flowers 2001; Gray 2005; Kreston 2005). To nastawienie zaczyna się jednak zmieniać, a problem młodych ludzi uprawiających prostytucję coraz częściej definiuje się jako „wykorzystywanie seksualne w celach komercyjnych” (*commercial sexual exploitation*) — szczególnie poważną formę

wiktyimizacji seksualnej. Instytucje pomagające dzieciom i młodzieży zwracają uwagę na okoliczności, które sprawiają, że niektórzy młodzi ludzie stają się szczególnie narażeni na tę formę wykorzystywania seksualnego — między innymi bezdomność oraz życie w pojedynkę, bez wsparcia rodziny i bez środków utrzymania (Bova, Conti, Carson 2005; Klain, 1999). Grupy działające na rzecz dzieci-ofiar przestępstw koncentrują się na wykorzystywaniu młodych ludzi przez sutenierów oraz inne osoby, które czerpią korzyści finansowe ze sprzedaży usług sek-

sualnych świadczonych przez małoletnich (Children of the Night 2006). Zaniepokojenie wzbudzają nowe doniesienia na temat międzynarodowego handlu kobietami i dziewczętami w celach seksualnych (David 2007; Dunphy 2007; Zondi 2006). Dostrzeżono istotne podobieństwa pomiędzy międzynarodowym handlem ludźmi w celach seksualnych a niedolą dziewcząt sprzedawanych przez sutenerów w Stanach Zjednoczonych. Ustawodawstwo federalne, zakazujące międzynarodowego handlu ludźmi w celach seksualnych, zostało rozszerzone na amerykańską młodzież zaangażowaną w prostytucję na terenie Stanów Zjednoczonych (Trafficking Victims Protections Reauthorization

Act 2005; Victims of Trafficking and Violence Protection Act 2000). Amerykański Departament Sprawiedliwości zachęca organy ścigania do zmiany zasad, zgodnie z którymi młodzi ludzie uprawiający prostytucję byli traktowani jako sprawcy przestępstw, i do uznania ich za ofiary wykorzystywania seksualnego w celach komercyjnych oraz do traktowania ścigania prostytucji małoletnich jako zadania priorytetowego (Ashley 2008; FBI 2005; Friedman 2007). W tym celu w całych Stanach Zjednoczonych prowadzi się programy edukacyjne dla pracowników organów ścigania i tworzy wyspecjalizowane grupy zadaniowe (Klain 1999; US Department of Justice 2004).

Definicje

Na potrzeby obu badań opisanych w dalszej części tego artykułu przyjęliśmy kilka definicji, które odnoszą się do zagadnień stanowiących przedmiot badań. Młodych ludzi uczestniczących w analizowanych sprawach nazywamy „małoletnimi zaangażowanymi w prostytucję”, ponieważ termin ten odnosi się zarówno do osób, które są przymuszane bądź nakłaniane do prostytucji przez osoby trzecie (czerpiące z tego tytułu korzyści majątkowe), jak i do tych, które działają na własny rachunek. Nie określamy ich mianem „ofiar”, ponieważ interesuje

nas to, czy i w jakich okolicznościach organy ścigania traktują ich jako ofiary przestępstw. Używamy terminu „osoba czerpiąca korzyści majątkowe z prostytucji małoletnich” wobec osób, które czerpią korzyści finansowe ze sprzedaży usług seksualnych świadczonych przez małoletnich. Znaczną ich część stanowili sutenerzy (obu płci), ale kategoria ta obejmuje również sprawców, którzy pracowali dla sutenerów, na przykład dorosłe prostytutki. Termin „klient” odnosi się do osoby dorosłej, która płaci małoletniemu za usługi seksualne.

Przesłanki do uznania prostytucji małoletnich za formę krzywdzenia dzieci

Ponieważ małoletnich zaangażowanych w prostytucję uważano powszechnie za młodocianych przestępców, sporą część badań dotyczących tego zagadnienia prowadzili specjaliści w dziedzinie kryminologii (Gray 2005; Kreston 2005), którzy poświęcali niewiele uwagi problemowi krzywdzenia dzieci. Z opublikowanych badań wynika

jednak, że zjawisko prostytucji małoletnich należy rozpatrywać w kontekście krzywdzenia dzieci — z kilku wzajemnie powiązanych powodów. Po pierwsze, zabronione czynności seksualne osób dorosłych z udziałem dzieci stanowią obszar zainteresowania osób zajmujących się zagadnieniem krzywdzenia dzieci, nawet wtedy, gdy w czyn-

ności takie obejmują „dobrowolne” uczestnictwo małoletnich (Berliner 2002; Hines, Finkelhor 2007; Lanning 2002). Po drugie, osoby małoletnie uprawiające prostytucję często były krzywdzone w swoich rodzinach (Bell, Todd, 1998; Bova, Conti, Carson 2005; Cates 1989; Nadon, Koverola, Schludermann 1998; Schaffer, DeBlassie 1984). W wielu wypadkach niewłaściwa reakcja służb ochrony dzieci na takie krzywdzenie może mieć istotne znaczenie dla późniejszego zaangażowania małoletniego w prostytucję. Po trzecie, młodzi ludzie uprawiający prostytucję często są wykorzystywani seksualnie i krzywdzeni przez sutenerów, klientów oraz inne osoby dorosłe, z którymi się stykają, a ponadto pracują w niebezpiecznych warunkach, które mogą wywierać poważny, negatywny wpływ na stan ich zdrowia. Często padają ofiarą przemocy (np. czynnej napaści bądź wykorzystywania seksualnego), której sprawcami są sutenerzy, klienci albo inne prostytutki (Klain 1999; Miller, Schwartz 1995; Silbert 1982). Częste, wielokrotne kontakty seksualne z nieznanymi zwiększają ryzyko zarażenia się wirusem HIV oraz innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową, a także zajęcia w ciążę. Populację małoletnich prostitutek nękać również inne problemy zdrowotne, zwłaszcza że mają one ograniczony dostęp do odpowiedniej opieki zdrowotnej (Farrow, Deisher, Brown, Kulig, Kipke, 1992; Klain 1999; Yates, Mackenzie, Pennbridge, Swofford 1991). Poważny problem stanowi narkomania i związane z nią konsekwencje prawne (Farrow i in. 1992; Klain 1999; Silbert, Pines, Lynch 1982; Yates i in. 1991). Wreszcie, młodych ludzi zaangażowanych w prostytucję dotyczą takie zaburzenia psychiczne, jak depresja i skłonności samobójcze (Farrow i in. 1992; Klain 1999; Yates i in. 1991). Z powyższej wymienionych powodów, wielu autorów podkreśla konieczność podejmowania działań z zakresu ochrony dzieci w reakcji na prosty-

tucję małoletnich oraz angażowania się instytucji odpowiedzialnych za ochronę dzieci w działania pomocowe i terapeutyczne wobec tych młodych ludzi (Estes, Giardino, Cooper 2005; Gray 2005; Klain 1999). Warto dodać, że profesjonaliści zajmujący się przeciwdziałaniem krzywdzeniu dzieci byli jednymi z tych, którzy zapoczątkowali ten rodzaj interdyscyplinarnej współpracy policji, służb ochrony dzieci, terapeutów oraz innych służb socjalnych, która może się okazać najbardziej obiecującą formą interwencji w przypadku prostytucji małoletnich.

Chociaż poglądy na temat natury prostytucji małoletnich wydają się zmieniać, dotychczas przeprowadzono bardzo niewiele badań dotyczących dynamiki tego zjawiska, co utrudnia opracowanie skutecznej polityki przeciwdziałania tej formie prostytucji i pomocy zaangażowanym w nią młodym ludziom. Kiedy małoletni uprawiający prostytucję wchodzi w kontakt z organami ścigania, reakcje tych ostatnich wydają się decydować o tym, czy będą oni traktowani jako ofiary wykorzystywania seksualnego w celach komercyjnych czy też jako sprawcy przestępstwa. Reakcje organów ścigania obejmują postawy wobec młodych ludzi zaangażowanych w prostytucje oraz sposób ich traktowania — między innymi to, czy sprawy dotyczące prostytucji małoletnich uznaje się za priorytetowe, czy młodym ludziom przedstawia się zarzuty karne oraz jakie usługi i formy pomocy im się oferuje.

W niniejszym artykule przedstawiono wyniki dwóch badań przeprowadzonych wśród amerykańskich organów ścigania. W ramach badania 1 wśród organów ścigania z całego kraju rozesłano pocztą ankietę, w której pytano o liczbę zatrzymań i aresztowań odnotowanych w roku 2005 w związku z prostytucją małoletnich. Badanie 2 polegało na przeprowadzeniu z policjantami szczegółowych wywiadów telefonicznych dotyczących konkretnych spraw (przypadków).

Badanie 1

Cel badania 1

Głównym celem tego badania było określenie szacunkowej liczby zatrzymań i aresztowań

w sprawach dotyczących prostytucji małoletnich w Stanach Zjednoczonych w 2005 r.

Próba

W trakcie krajowego badania prostytucji małoletnich (*National Juvenile Prostitution Study* — NJSP) zgromadzono informacje pochodzące z krajowej próby złożonej z amerykańskich organów ścigania, dotyczące charakterystyki przestępstw związanych z prostytucją małoletnich, a także liczby zatrzymań i aresztowań dokonanych w związku z takimi przestępstwami w okresie jednego roku. Celem zastosowanej metodologii badawczej było wyłonienie reprezentatywnej krajowej próby organów ścigania, która zapewniłaby całościowy obraz reakcji amerykańskich organów ścigania na tego rodzaju przestępstwa, a także wyjaśnienie, w jaki sposób odnotowane sprawy zostały ujawnione i jak były prowadzone przez rozmaite instytucje/agencje. Badanie to zostało przeprowadzone za zgodą komisji etycznej Uniwersytetu New Hampshire.

Przeprowadzono badanie ankietowe wśród 2 598 stanowych, okręgowych i lokalnych organów ścigania na terenie całych Stanów Zjednoczonych. W rozesłanym pocztą kwestionariuszu badane agencje (jednostki policji) zapytano o to, czy w roku 2005 dokonały aresztowań w sprawach związanych z prostytucją małoletnich. Badaną próbę wyłoniono przy użyciu bazy danych dostępnej w Krajowym Rejestrze Informacji o Przestępczości (National Public Safety Information Bureau 2006). Baza ta zawierała aktualizowany co roku spis lokalnych i stanowych organów ścigania, a jej celem było dostarczenie informacji geograficznych oraz innych danych identyfikacyjnych dla każdej z pozy-

cji zawartych w archiwum FBI (Uniform Crime Report) oraz w Katalogu Organów Ścigania prowadzonym przez Biuro Statystyczne amerykańskiego wymiaru sprawiedliwości.

Wyłoniono warstwową próbę krajową złożoną ze stanowych, okręgowych i lokalnych organów ścigania, dzieląc je na trzy klasy na podstawie liczby zaprzysiężonych oficerów, zatrudnionych w pełnym wymiarze godzin. Klasa **pierwsza** obejmowała 137 agencji: wszystkie amerykańskie organy ścigania zatrudniające co najmniej 1 000 zaprzysiężonych oficerów oraz jedną agencję federalną. Agencje te reprezentowały wszystkie duże amerykańskie miasta (np. Nowy Jork, Boston, Miami, Los Angeles) i okręgi/hrabstwa (np. Orange County w Kalifornii, Miami-Dade County w stanie Floryda; Nassau County w stanie Nowy Jork). W obrębie tej klasy nie przeprowadzono doboru losowego — uwzględniono w badaniu wszystkie należące do niej jednostki policji, spodziewając się, że najwięcej spraw dotyczących prostytucji małoletnich odnotowano właśnie w największych agencjach. Klasa **druga** obejmowała organy ścigania zatrudniające od 50 do 999 pełnoetatowych zaprzysiężonych oficerów. Do tej kategorii należało łącznie 2 077 agencji, z których wybrano losowo 52% ($n = 1072$). Klasa **trzecia** obejmowała agencje zatrudniające od 1 do 49 zaprzysiężonych oficerów, tj. 12 954 agencje, z których wybrano losowo 11% ($n = 1389$). Odsetek agencji dobranych do badania z drugiej i trzeciej klasy określono na podstawie liczebności każdej z tych klas, prawdopodobieństwa iden-

tyfikacji spraw spełniających nasze kryteria, dostępnych zasobów oraz wzorów zaczerpniętych z wcześniejszych udanych badań, w których wykorzystano podobną metodologię. Szczegółowe informacje na temat doboru próby znaleźć można w odrębnym raporcie dotyczącym metodologii badawczej (<http://unh.edu/ccrc/pdf/JP-study-methodology-report.pdf>).

Na rozesłaną ankietę odpowiedziało 95% ($n = 2281$) wszystkich agencji spełnia-

jących warunki uczestnictwa w badaniu ($n = 2398$). Pięć procent agencji ($n = 132$) zgłosiło 877 zatrzymań lub aresztowań¹. W analizie uwzględniono wyłącznie sprawy, które: a) dotyczyły osób małoletnich (poniżej 18. roku życia); b) zakończyły się zatrzymaniem lub aresztowaniem w roku 2005 oraz c) wiązały się z wymianą usług seksualnych za pieniądze bądź inne wynagrodzenie o pewnej wartości pieniężnej (np. jedzenie, mieszkanie, narkotyki, alkohol).

Plan i procedury badawcze

Wśród organów ścigania uwzględnionych w badanej próbie przeprowadzono ankietę pocztową. Zapytano w niej badane agencje, czy w roku kalendarzowym 2005 zatrzymały lub aresztowały osoby małoletnie (do 17. roku życia) lub dorosłe (od 18. roku życia) w związku z prostytucją małoletnich. Termin „zatrzymanie” (*detention*) odnosił się do spraw, w których osoba niepełnoletnia została zatrzymana na podstawie kodeksu karnego, pozbawiona wolności w związku z uczestnictwem w postępowaniu sądu dla nieletnich, umieszczona w ośrodku opiekuńczym lub przetrzymywana w placówce zamkniętej z innych powodów związanych z jej małoletniością. Sprawy spełniające warunki badania zdefiniowano jako te, „w których dzieci lub młodzi ludzie do 18. roku życia byli zaangażowani w prostytucję. Mo-

gły to być zarówno przypadki, w których osoby małoletnie — chłopcy lub dziewczęta — świadczyły usługi seksualne w zamian za pieniądze (lub inne dobra mające pewną wartość pieniężną) bądź też sprawy związane z działalnością sutenerów i zorganizowanych grup przestępczych albo innych sytuacji za pośrednictwem których jakaś osoba czerpała korzyści majątkowe ze sprzedaży usług seksualnych świadczonych przez dzieci lub dorastających młodych ludzi”.

Stopień realizacji próby (*response rate* — odsetek wypełnionych i odesłanych ankiet) wynosił 95%. W ogromnej większości organów ścigania nie odnotowano spraw związanych z prostytucją małoletnich — tylko 5% agencji, które odpowiedziały na ankietę ($n = 132$), zgłosiło sprawy ($n = 877$) spełniające opisane wcześniej kryteria.

Narzędzia

Pytania zawarte w ankiecie opracowano na podstawie wywiadów i konsultacji z przedstawicielami organów ścigania. Go-

towe ankiety przetestowano na grupie policjantów przed rozpoczęciem zbierania danych.

¹ W badaniu nie uwzględniono ankiet, które odesłano w większej liczbie egzemplarzy, a także tych odesłanych przez różne wydziały tej samej agencji (np. wydział ds. przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci oraz wydział ds. zwalczania przestępstw obyczajowych) lub przez agencje, które nie były uprawnione do ścigania tego rodzaju przestępstw.

Zastosowana w tym badaniu ankieta pocztowa była wzorowana na innej ankiecie opracowanej przez autorów na potrzeby Pierwszego Krajowego Badania Wiktyimizacji Małoletnich w Internecie (Wolak, Mitchell i Finkelhor 2003), w którym pytano organy ścigania o liczbę i charakterystykę przestępstw seksualnych przeciwko osobom małoletnim, popełnianych za pośrednictwem Internetu. Podobnie jak tamta ankieta, narzędzie wykorzystane w niniejszym badaniu miało postać wielostronicowej broszury, którą opracowano w taki sposób, aby była przejrzysta i zrozumiała dla respondentów. Zawierała ona dział „Najczęściej zadawane pytania” oraz słowniczek terminów używanych w badaniu, a także darmowy numer telefoniczny, pod którym respondenci mogli się kontaktować z badaczami w razie wątpliwości.

Ankieta zawierała cztery główne pytania:

1. Czy w roku kalendarzowym 2005 Twoja agencja zatrzymała lub aresztowała jakichś małoletnich pod zarzutem przestępstw związanych z prostytutką? Jeśli tak, respondentów pytano o to, czy którakolwiek z takich spraw dotyczyła: a) sutenerów zatrudniających małoletnie prostytutki; b) firm usługowych albo innych instytucji stanowiących przykrywkę dla prostytutki (takich jak salony masażu, agencje towarzyskie itp.); c) prostytutki małoletnich związanej z przestępczością zorganizowaną lub działalnością gangów; d) osób małoletnich niebędących obywatelami Stanów Zjednoczonych; e) osób małoletnich — chłopców i dziewcząt — działających na własny rachunek, które uprawiały prostytutkę, aby uzyskać pieniądze lub inne dobra; f) wykorzystywania seksualnego polegającego naprostituowaniu

małoletnich przez członków rodziny lub znajomych oraz g) turystyki seksualnej (obywatela amerykańskiego wyjeżdżającego za granicę w celu uprawiania seksu z osobą małoletnią w innym kraju).

2. Czy w roku kalendarzowym 2005 Twoja agencja zatrzymała lub aresztowała jakieś osoby dorosłe pod zarzutem przestępstw związanych z prostytutką małoletnich? Jeśli tak, respondentów zapytano o to, czy którakolwiek z tych spraw wiązała się z okolicznościami wymienionymi w punkcie pierwszym.
3. Czy w roku kalendarzowym 2005 Twoja agencja dokonała zatrzymań lub aresztowań osób zajmujących się produkcją pornografii dziecięcej (lub zamierzających wytwarzać takie materiały), które zapłaciły pewną kwotę pieniędzy (albo zaoferowały dobra mające wartość pieniężną) w zamian za wykorzystanie osoby małoletniej w materiałach o charakterze jawnie erotycznym (niezależnie od tego, czy wynagrodzenie zostało wypłacone samej osobie małoletniej czy komuś innemu).

Jeśli respondenci odpowiedzieli twierdząco na którekolwiek z powyższych pytań, proszono ich o podanie numeru sprawy (lub innego oznaczenia identyfikacyjnego) oraz nazwiska oficera prowadzącego dochodzenie bądź też osoby dysponującej największą wiedzą na temat danej sprawy (uwaga: w niniejszym raporcie terminy „sprawa” oraz „areszt/zatrzymanie” są używane zamiennie). Informacje te zostały wykorzystane w badaniu drugim. Ponadto kładziono nacisk na to, aby agencje zwróciły wypełnione ankiety, nawet jeśli nie odnotowały spraw związanych z prostytutką małoletnich.

Ważenie

Aby oszacować liczbę zatrzymań i aresztowań związanych z prostytucją małoletnich na terenie Stanów Zjednoczonych w okresie jednego roku zastosowano technikę statystyczną zwaną ważeniem (*weighting*). Technika ta bierze pod uwagę procedury doboru do próby oraz liczbę ankiet, które nie zostały odesłane, co pozwala na wykorzystanie zgromadzonych danych do oszacowania całkowitej liczby zatrzymań i aresztowań z 95-procentową pewnością, że rzeczywista liczba mieści się w określonym przedziale. W badaniu 1 przeprowadzono ankietę pocztową wśród organów ściągania, stanowiących reprezentatywną warstwową próbę ogólnokrajową, wyłonioną metodą jednoetapowego doboru losowego. W ba-

daniu 2 przeprowadzono wywiady telefoniczne z oficerami śledczymi, dotyczące danej sprawy, osoby sprawcy oraz cech ofiary (ofiary) dla losowej próby spraw związanych z prostytucją małoletnich, odnotowanych przez ich agencję. Dla każdego zbioru danych (w badaniu 1 i 2) określono estymację wariancji dla warstw, podstawową jednostkę próby (PSU), wagę bazową oraz zmienne ważone z uwzględnieniem wskaźnika braku odpowiedzi. Miało to zapewnić nieobciążoną estymację oraz estymację wariancji dla otrzymanych danych. Wszystkie analizy przeprowadzono przy użyciu programu SPSS 16.0 (SPSS Inc. 2007a, 2007c) z modułem dla prób złożonych (Complex Samples; SPSS Inc. 2007b).

Wyniki badania 1

Liczba przypadków prostytucji małoletnich

Podjęmowano wiele prób oszacowania liczby małoletnich zaangażowanych w prostytucję w Stanach Zjednoczonych, a otrzymane wyniki wahają się od 1 400 do 2,4 miliona (Edward, Iritani, Hallfors 2005; Estes, Weiner 2001; General Accounting Office 1982; Snyder, Sickmund 2006; US Department of Justice and Child Exploitation and Obscenity Section 2007). Kiedy jednak przyjrzemy się uważnie tym szacunkom, odkrywamy, że żadne z nich nie opiera się na solidnych podstawach naukowych. Do tej pory nie dokonano wiarygodnego oszacowania całkowitej liczby osób małoletnich zaangażowanych w prostytucję (Stransky, Finkelhor 2008). Badanie NJPS nie stanowiło próby oszacowania liczby osób niepełnoletnich uprawiających prostytucję, lecz miało na celu określenie liczby **zatrzymań i aresztowań** dokonanych przez organy ścigania w związku z prostytucją małoletnich w okresie jednego roku.

Posługując się danymi ważonymi, oszacowano, że w roku 2005 w Stanach Zjednoczonych dokonano 1 450 zatrzymań i aresztowań w sprawach dotyczących prostytucji małoletnich (95% przedział ufności: 1 287–1 614). Chociaż nasza analiza uwzględnia sprawę, w których aresztowano/zatrzymano osoby dorosłe bądź małoletnie, otrzymany wynik odpowiada szacunkowej liczbie małoletnich zatrzymanych w związku z prostytucją lub przestępstwami obyczajowymi popełnionymi w celach komercyjnych — 1 400 według danych FBI z 2003 r. (Unified Crime Report; Snyder, Sickmund 2006). Oba oszacowania mogą być jednak zaniżone w stosunku do rzeczywistej liczby przypadków znanych organom ścigania, ponieważ w wielu wypadkach policjanci zajmujący się tego rodzaju sprawami mogą wiedzieć o zaangażowaniu osób małoletnich w prostytucję lub podejrzewać ich udział, ale nie decy-

dują się na aresztowanie lub postawienie zarzutów ze względu na brak wystarczających dowodów (Stransky, Finkelhor 2008).

Duże agencje policyjne (tj. jednostki zatrudniające 1000 lub większą liczbę zaprzysiężonych oficerów) dokonały 52% spośród szacunkowej liczby zatrzymań/aresztowań uwzględnionych w omawianym badaniu, tj. 748. Agencje średniej wielkości (zatrudniające od 50 do 999 zaprzysiężonych oficerów) dokonały około jednej trzeciej (34%) zatrzymań/aresztowań, tj. 495. Małe agencje (zatrudniające do 49 zaprzysiężonych oficerów) dokonały — jak oszacowano — 207 zatrzymań/aresztowań.

Trzeba jednak podkreślić, że 95% amerykańskich organów ścigania w 2005 r. nie zatrzymało/aresztowało ani jednej osoby w związku z prostytutką małoletnich. W 5% wszystkich agencji, które dokonały takich aresztowań, zawierają się następujące udziały: 44% — duże agencje, 8% — średnie agencje oraz 1% — małe agencje. Nie wiemy, czy na terenie podległym większości organów ścigania problem prostytucji małoletnich rzeczywiście nie istnieje, czy też agencje nie zdają sobie sprawy z takich przypadków. Nawet wśród największych agencji, w których spodziewaliśmy się największej liczby tego rodzaju spraw, aż 56% nie dokonało ani jednego aresztowania/zatrzymania w związku z prostytutką małoletnich. Były wśród nich agencje działające w dużych miastach

znanych z wysokiego wskaźnika prostytucji, przestępczości związanej z aktywnością gangów, przestępczości zorganizowanej oraz przestępczości nieletnich (FBI 2006). Ponadto 30% największych agencji zgłosiło zaledwie od 1 do 10 tego rodzaju spraw. Tylko 6 agencji odpowiedziało, że w roku 2005 dokonało ponad 50 zatrzymań/aresztowań w związku z prostytutką małoletnich. W tym samym roku na terenie Stanów Zjednoczonych aresztowano 84 891 osób pod zarzutem popełnienia przestępstw związanych z prostytutką (FBI 2006), jednak — jak wykazało niniejsze badanie — tylko 2% tych spraw dotyczyło prostytucji osób małoletnich (estymacja ważona = 1 450).

Ogromną większość przypadków zgłoszonych przez organy ścigania uczestniczące w badaniu NJSP stanowiły sprawy osób małoletnich zaangażowanych w prostytucję. Jednakże niewielki odsetek spraw (3,5%; wartość ważona $n = 51$, wartość nieważona $n = 6$) dotyczył innych zdarzeń, dwójakiego rodzaju: po pierwsze były to sprawy, w których śledczy policyjni wykorzystywali Internet, podając się za osoby oferujące płatny dostęp do fikcyjnych osób małoletnich; drugą grupę stanowiły przypadki, kiedy to policję informowano o niedoszłych klientach, którzy ogłaszali, że są gotowi zapłacić osobie małoletniej za seks, bądź też nagabywali małoletnich, którzy nie byli zaangażowani w prostytucję.

Badanie 1 – dyskusja wyników

Dzięki badaniu 1 dowiedzieliśmy się więcej na temat liczby i zakresu spraw związanych z prostytutką małoletnich, którymi zajmują się amerykańskie organy ścigania. Zastosowany model badawczy nie dostarczył nam jednak informacji na temat typów prostytucji dziecięcej, z jakimi styka się policja, ani tego, w jaki sposób młodzi ludzie zaangażowani w prostytucję są traktowani

przez amerykański system karny — obie te informacje są niezwykle ważne, jeśli mamy zmobilizować wysiłki, aby skutecznie pomagać tej grupie dzieci i młodzieży. Przeprowadzono zatem badanie 2 — opisane w dalszej części tego artykułu — aby uzyskać te brakujące informacje. W badaniu 2: a) proponujemy i opisujemy typologię spraw dotyczących prostytucji małoletnich,

którymi zajmują się amerykańskie organy ścigania, a także dynamikę poszczególnych spraw i sprawców; b) próbujemy ustalić, w jaki sposób tego rodzaju sprawy są ini-

cjonowane w systemie karnym oraz c) wskazujemy czynniki, które decydują o tym, czy młodzi ludzie są traktowani jako sprawcy czy jako ofiary.

Badanie 2

Osoby badane

Jeśli respondenci odpowiedzieli twierdząco na którekolwiek z pytań zawartych w ankiecie pocztowej (badanie 1), prosiliśmy ich o podanie numeru każdej ze spraw (lub innego oznaczenia) oraz nazwiska i danych kontaktowych oficera prowadzącego dochodzenie. Następnie przeprowadziliśmy szczegółowe wywiady telefoniczne z oficerami dochodzeniowymi (badanie 2). Zaprojektowaliśmy procedurę doboru próby (na poziomie poszczególnych spraw), która uwzględniała liczbę aresztowań/zatrzymań zgłoszonych przez daną agencję — tak, aby nie obciążać nadmiernie respondentów z agencji, które zgłosiły wiele takich spraw. Jeśli dana agencja dokonała od jednego do trzech aresztowań/zatrzymań w związku z prostytutką małoletnich, przeprowadzaliśmy indywidualne wywiady dla każdej z tych spraw (w tej grupie znalazło się 69% agencji, które odpowiedziały na ankietę i które zgłosiły co najmniej jedną taką sprawę). W wypadku agencji, które zgłosiły od 4 do 15 zatrzymań/aresztowań, wybraliśmy losowo 50% spraw. W wypadku agencji, które odnotowały od 16 do 50 zatrzymań/aresztowań, przeprowadziliśmy wywiady na temat 25% losowo wybranych spraw. Wreszcie, w wypadku agencji, w których liczba zatrzymań/aresztowań przekroczyła 50, przeprowadziliśmy wywiady na temat 10–50% losowo wybranych spraw, w zależności od dostępności czasowej danej agencji.

Spośród 877 spraw zgłoszonych przez organy ścigania 16% ($n = 142$) nie wybrano

do próby, a 3% ($n = 24$) nie spełniało warunków uczestnictwa w badaniu. Ostatecznie próba liczyła więc 711 spraw. Te, które wybrano do próby, a które okazało się, iż nie spełniają przyjętych kryteriów, nie zastąpiono innymi, ponieważ celem tego badania było oszacowanie rocznej liczby zatrzymań/aresztowań, a zastosowane przez nas procedury ważenia danych nie dopuszczały zastępowania jednych spraw innymi. Między październikiem 2006 r. a majem 2007 r. troje przeszkolonych ankierów przeprowadziło wywiady telefoniczne z oficerami prowadzącymi dochodzenie w 19% ($n = 138$) spośród tych 711 spraw. Spośród spraw, dla których nie przeprowadzono wywiadów, w 36% wypadków ($n = 257$) oficerowie dochodzeniowi nie odpowiedzieli na zaproszenie do uczestnictwa w badaniu, w 44% wypadków ($n = 313$) potencjalni respondenci nie zgodzili się na wywiad, a w niespełna 1% wypadków ($n = 3$) przyczyną nieprzeprowadzenia wywiadu było powielanie się spraw albo niemożność ich identyfikacji. Większości odpowiedzi odmownych udzielili oficerowie pracujący w dużych agencjach, w których trudno było dotrzeć do akt danej sprawy, ponieważ system archiwizacyjny agencji nie pozwalał na identyfikację spraw dotyczących prostytutki z udziałem osób małoletnich. Szczegółowe informacje na temat doboru próby znaleźć można w raporcie dotyczącym metodologii badawczej (<http://unh.edu/ccrc/pdf/JP-study-methodology-report.pdf>).

Plan i procedury badawcze

Troje przeszkolonych ankierów przeprowadziło wywiady telefoniczne przy użyciu techniki CAPI (wywiadu wspomaganego komputerowo). Ankierzy wzięli udział w dwudniowym szkoleniu przeprowadzonym przez autorów badania, którzy przekazali im szczegółowe informacje dotyczą-

ce kontekstu i celu badania, a także narzędzi badawczych. Ankierzy uczestniczyli również w serii wywiadów szkoleniowych (próbnych) — z udziałem innych ankierów oraz autorów badania — aby uzyskać wystarczającą znajomość procesu badawczego i swobodę w prowadzeniu wywiadu.

Narzędzia

Pytania zawarte w kwestionariuszu opracowano na podstawie wywiadów i konsultacji z przedstawicielami organów ścigania. Gotowe kwestionariusze przetestowano na grupie policjantów przed rozpoczęciem procesu zbierania danych.

Kwestionariusz telefoniczny wykorzystany w badaniu 2 składał się z kilku bloków pytań — niektóre z nich pojawiły się we wszystkich wywiadach, podczas gdy inne zależały od specyfiki danej sprawy. Blok „Małoletni działający na własny rachunek” wykorzystywano w sytuacji, gdy policja zatrzymała lub aresztowała osobę niepełnoletnią pod zarzutem uprawiania prostytucji (bez udziału osoby trzeciej, takiej jak sutener). Blok „Przestępstwa związane z czerpaniem korzyści majątkowych z prostytucji” wykorzystywano wtedy, gdy zidentyfikowano sutenera, właścicielkę/właściciela domu publicznego, rodzica albo inną osobę, która kontrolowała prostytucję małoletniego i czerpała z niej korzyści. Pytania z bloku „Turystyka seksualna” zadawano w sytuacji, gdy obywatel Stanów Zjednoczonych wyjechał za granicę i zapłacił za seks z osobą nieletnią w innym kraju. Blok „Produkcja pornografii dziecięcej” wykorzystywano wtedy, gdy sprawca płacił osobie małoletniej za pozowanie do zdjęć pornograficznych albo też wykonywał takie zdjęcia w innych celach komercyjnych, na przykład w celu reklamowania usług seksualnych małoletniego. Blok „Dochodzenie

policyjne” wykorzystywano we wszystkich wywiadach; zawarte w nim pytania dotyczyły sposobu rozpoczęcia dochodzenia, zaangażowania innych organów ścigania/agencji, typów zastosowanych narzędzi dochodzeniowych (takich jak nakaz przeszukiwania) oraz zabezpieczonych dowodów. Pytania z bloku „Sprawca” dotyczyły danych demograficznych, sytuacji rodzinnej, a także charakterystyki emocjonalnej i zachowania sprawcy w każdej z analizowanych spraw. W wypadku współuczestnictwa zbierano wyłącznie informacje dotyczące głównego sprawcy. Blok „Osoba małoletnia” wykorzystywano we wszystkich wywiadach, a zawarte w nim pytania dotyczyły danych demograficznych, sytuacji rodzinnej, charakterystyki emocjonalnej i zachowania osoby małoletniej. W sytuacji, gdy w danej sprawie uczestniczyło kilka osób małoletnich, zbierano wyłącznie informacje dotyczące najważniejszej z nich. Ponieważ agencje traktowały małoletnich uprawiających prostytucję bez udziału osób trzecich w różny sposób (jako ofiary lub jako sprawców), we wszystkich sprawach należących do tej kategorii informacje na temat osób małoletnich gromadzono przy użyciu tego bloku pytań. Dane dotyczące małoletnich zbierano w dziale „Sprawca” tylko w jednej sytuacji, a mianowicie wtedy, gdy osoba małoletnia pełniła funkcję sutenera bądź w inny sposób czerpała korzyści z prostytucji innej osoby małoletniej.

Analiza danych

132 spośród 138 spraw przeanalizowanych w ramach badania NJSP dotyczyło zidentyfikowanych osób małoletnich. Pozostałych 6 spraw stanowiły przypadki usiłowania nakłonięcia małoletniego do prostytucji (innymi słowy, sprawca nie dotarł do małoletniego, którego chciał nakłonić do prostytucji) oraz tajne działania policji, w których *de facto* nie uczestniczyły osoby małoletnie (to śledczy podawał się za osobę małoletnią).

Aby osiągnąć cel 1, opracowana przez nas typologia uwzględniała zarówno ilościowe, jak i jakościowe aspekty ankiety. Dane ilościowe wykorzystane w procesie kodowania dotyczyły tego, czy w wykorzystywanie seksualne osoby małoletniej w celach komercyjnych zaangażowana była osoba trzecia, a jeśli tak — jaka była relacja między tą osobą a małoletnim. Dane te połączono z jakościowym opisem każdej ze spraw, aby sporządzić wyczerpującą typologię przypadków. Przeprowadzono tabulację krzyżową dla ważonych wartości chi kwadrat dla wszystkich trzech podstawowych kategorii (opisanych poniżej), aby określić zróżnicowanie cech osób małoletnich w zależności od typu sprawy. Przeprowadzono również do-

datkowe tabulacje krzyżowe dla ważonych wartości chi kwadrat, aby porównać przypadki uprawiania prostytucji na własny rachunek z przypadkami osób czerpiących korzyści majątkowe z prostytucji małoletnich pod względem charakterystyki spraw oraz dokonać porównania cech osób czerpiących korzyści z prostytucji małoletnich z charakterystyką sprawców konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci z wynagrodzeniem.

Aby osiągnąć cel 2, przeanalizowaliśmy ważne statystyki opisowe, żeby ustalić, w jaki sposób każda ze spraw została zainicjowana w systemie karnym. Wreszcie, aby osiągnąć cel 3, przeprowadziliśmy tabulację krzyżową dla wartości chi kwadrat, żeby określić różnice pod względem cech osób małoletnich i charakterystyki spraw w zależności od sposobu traktowania małoletnich przez policję (jako ofiary lub sprawców). Zmienne istotne na poziomie analizy dwuzmiennej uwzględniono w modelu ważonej regresji logistycznej, aby ustalić, czy sposób, w jaki organy ścigania dowiedziały się o poszczególnych sprawach może wyjaśniać ich nastawienie do osób małoletnich.

Wyniki badania 2

Typologia spraw dotyczących prostytucji małoletnich w systemie karnym

Jedną z funkcji każdej typologii jest ułatwienie odbiorcom zorientowania się w różnorodności danego zjawiska. Ponieważ wiele osób spostrzega małoletnich zaangażowanych w prostytucję stereotypowo — jako młodych ludzi, którzy uciekli z domu (Barnitz 1998; Deisher, Robinson, Boyer 1982; Klain 1999) i zostali zwerbowani przez сутенера albo włóczęgę się po ulicach, próbując przetrwać — typologia może zwrócić ich uwagę na inne aspekty i przyczyny zjawiska

prostytucji małoletnich. Na przykład ucieczka z domu nie musi być jedyną drogą wiodącą młodych ludzi do prostytucji. Z danych anegdotycznych wynika, że dzieci mieszkające w domu rodzinnym mogą być nakłaniane do prostytucji przez członków rodziny albo znajomych. Część dzieci, które są wykorzystywane seksualnie przez członków rodziny lub znajomych, otrzymuje pieniądze bądź inne dobra jako zachętę do uprawiania seksu ze sprawcą (Lanning 2005),

co upodabnia takie sytuacje do prostytucji. Młodzi ludzie mogą być także angażowani w prostytucję w związku z działalnością gangów — w ramach rytuału inicjacyjnego albo w celu pomnożenia wpływów i majątku innych członków gangu (Klain 1999; The Hofstede Committee Report 1999). Również narkomania albo inne potrzeby lub pragnienia finansowe mogą skłaniać osoby małoletnie do uprawiania prostytucji. W mediach opisywano także historie młodych ludzi z innych krajów, sprowadzonych do Stanów Zjednoczonych w celu zaangażowania ich w prostytucję.

Nasza typologia dzieli sprawy zgłoszone przez organy ścigania na trzy grupy: 1) przypadki czerpania korzyści majątkowych z prostytucji osób małoletnich; 2) przypadki małoletnich uprawiających prostytucję na własny rachunek (bez udziału osób trzecich) oraz 3) przypadki konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci z wynagrodzeniem. Kategoria pierwsza — czerpanie korzyści z prostytucji małoletnich — obejmuje suterenerów oraz inne osoby czerpiące korzyści finansowe ze sprzedaży usług seksualnych świadczonych przez małoletnich. Podzieliliśmy ją na dwie podkategorie: a) sprawy dotyczące dobrze zorganizowanych przedsięwzięć komercyjnych i przestępczych, takich jak salony masażu czy agencje towarzyskie oraz b) działania na mniejszą skalę i mniej sformalizowane, na przykład jedna osoba dorosła czerpiąca korzyści ze sprzedaży usług seksualnych świadczonych przez jednego małoletniego.

Kategoria druga obejmuje małoletnich działających na własny rachunek (bez udziału osób trzecich), którzy oferują rozmaite usługi seksualne (również udział w produkcji pornografii dziecięcej) — na ogół osobom nieznanym (klientom) — w zamian za pieniądze albo inne dobra o pewnej wartości pieniężnej. Ta grupa również dzieli się na dwie podkategorie: a) małoletni działający na własny rachunek, niemający stałego miej-

sca zamieszkania (np. młodzi ludzie, którzy uciekli z domu, bezdomni albo przebywający w danej okolicy przejazdem) oraz b) małoletni działający na własny rachunek, którzy mieszkają w domu rodzinnym albo w instytucji (np. w internacie szkolnym lub w domu dziecka).

Do kategorii trzeciej należą dzieci wykorzystywane seksualnie przez członków rodziny, znajomych lub opiekunów, które otrzymują od sprawców pieniądze jako zachętę do kontynuowania kontaktów seksualnych. Tego rodzaju sprawy znajdują się na pograniczu między wykorzystywaniem seksualnym w celach komercyjnych a konwencjonalnym wykorzystywaniem seksualnym dzieci. Chociaż dzieci z tej grupy otrzymywały pieniądze w zamian za seks, nie uprawiały prostytucji w znaczeniu wielokrotnych kontaktów seksualnych z różnymi klientami. Sprawy te różniły się także od przypadków czerpania korzyści majątkowych z prostytucji nieletnich i uprawiania prostytucji na własny rachunek pod tym względem, że większość ich została zgłoszona przez małe jednostki policji. W trakcie wywiadów pytaliśmy respondentów o sprawy „dotyczące prostytucji małoletnich, co oznacza, że oferowano pieniądze lub inne dobra o pewnej wartości pieniężnej w zamian ze seks z osobą poniżej osiemnastego roku życia”. Małe agencje mogły zgłaszać tego rodzaju przypadki konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci z wynagrodzeniem, ponieważ odnotowały bardzo niewiele typowych przypadków prostytucji małoletnich. Być może duże i średnie agencje miały do czynienia z podobnymi sprawami, ale ich przedstawiciele nie wspominali o takich przypadkach w trakcie wywiadów, ponieważ termin „prostytucja małoletnich” przywołał im na myśl bardziej stereotypowe sytuacje.

Większość osób małoletnich zaangażowanych w prostytucję stanowiły dziewczęta (90%, zob. tabela 1). Były to przede wszyst-

kim starsze nastolatki (w wieku od 14 do 17 lat), jednak 11% stanowiły dzieci poniżej 14. roku życia. Pięćdziesiąt dziewięć procent stanowili młodzi ludzie rasy białej — wynik ten pokrywa się z odsetkiem białej młodzieży w populacji amerykańskiej, czyli 62,9% w grupie wiekowej 10–19 lat (National Adolescent Health Information Center 2003). Trzydzieści sześć procent młodych ludzi zaangażowanych w prostytucję stanowiły osoby rasy czarnej, co z kolei wyraźnie odbiega od odsetka czarnej młodzieży w populacji ogólnej, czyli 14,5% w grupie wiekowej 10–19 lat (National Adolescent Health Infor-

mation Center 2003). Większość małoletnich mieszkała w dużych miastach (53%) lub na przedmieściach (23%). Wszyscy byli obywatelami Stanów Zjednoczonych. Ponad połowa (60%) miała za sobą ucieczki z domu, a 36% już wcześniej weszło w konflikt z prawem. W nieco więcej niż połowie przypadków (54%) młodzi ludzie zostali aresztowani lub zatrzymani w związku z przestępstwem stanowiącym przedmiot niniejszego badania. Pozostałe sprawy dotyczyły osób dorosłych aresztowanych pod zarzutem wykorzystywania małoletnich w celach komercyjnych.

Przypadki czerpania korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich (57%, $n = 77$, wartość nieważona)

Oszacowano, że w 2005 r. policja dokonała 793 (95% przedział ufności: 697–889) aresztowań/zatrzymań w związku z przypadkami czerpania korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich. Osoby małoletnie zaangażowane w ten typ prostytucji to niemal wyłącznie dziewczęta — spośród wszystkich wyodrębnionych typów prostytucji właśnie ten był w największym stopniu „zdominowany” przez ofiary płci żeńskiej (zob. tabela 1). Niemal połowa małoletnich miała 16 lub 17 lat (43%), a 46% stanowiły osoby w wieku 14–15 lat; pod względem

wieku ci młodzi ludzie mieścili się między dwiema pozostałymi grupami wyodrębnionymi na podstawie typu prostytucji. W porównaniu z dwiema pozostałymi grupami w grupie tej było najwięcej osób pochodzenia latynoskiego (16%), a także najwięcej tych, które miały za sobą ucieczki z domu (84%) oraz uprzednie zatrzymania/aresztowania (43%). Czterdzieści pięć procent osób małoletnich zaangażowanych w ten typ prostytucji zostało zatrzymanych lub aresztowanych w związku z omawianym przestępstwem.

Tabela 1. Charakterystyka demograficzna małoletnich zaangażowanych w prostytucję.

Cechy	Wszyscy małoletni (n = 132) % ważony	Czerpanie korzyści z prostytucji małoletnich (n = 77) % ważony	Uprawianie prostytucji na własny rachunek (n = 41) % ważony	Konwencjonalne wykorzystywanie seksualne dzieci (n = 14) % ważony
Płeć**				
Dziewczęta	90	100	77	78
Chłopcy	10	<1	23	22
Wiek***				
11 lat lub młodszy	1	<1	0	2
12–13 lat	10	11	5	21
14–15 lat	33	46	9	34
16–17 lat	55	43	87	29
Brak danych	2	0	0	13
Rasa***				
Biała	59	63	42	83
Czarna	36	33	53	3
Inna	4	4	5	0
Brak danych	2	0	0	13
Pochodzenie latynoskie**	9	16	1	0
Miejsce zamieszkania***				
Duże miasto	53	53	62	3
Przedmieścia	23	21	15	49
Wieś	4	5	4	0
Miasto średniej wielkości (25 000–100 000 mieszkańców)	7	6	5	18
Małe miasto	5	1	3	29
Brak danych	8	5	17	0
Wcześniejsze ucieczki z domu***	60	84	33	20
Brak danych	12	2	34	0
Wcześniejsze zatrzymania/ aresztowania	36	43	27	21
Brak danych	21	20	31	0
Zatrzymanie/aresztowanie w związku z badanym przestępstwem***	54	45	90	0

Uwaga: sześć spraw (4%) nie dotyczyło zidentyfikowanych ofiar

*** $p \leq 0,001$

** $p \leq 0,01$

W obrębie kategorii „Czerpanie korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich” wyróżniliśmy dwie podkategorie na podstawie stopnia złożoności organizacyjnej: drobna działalność komercyjna (59%, $n = 43$) i działalność zorganizowana (41%, $n = 34$). Pierwsza z nich odnosi się do sytuacji, kiedy osoby małoletnie są prostytuowane przez sutenarów, ale proceder ten odznacza się małym

stopniem złożoności organizacyjnej lub komercyjnej. Podgrupa ta obejmuje sutenarów, którzy stawiają w seksbiznesie pierwsze kroki. W niektórych wypadkach funkcję sutenarów pełnili partnerzy małoletnich dziewcząt. Niektórzy sutenarzy z tej grupy czerpali korzyści z prostytucji jednej osoby małoletniej, inni wykorzystywali dwie lub trzy osoby.

W przeciwieństwie do podkategorii drobnej działalności komercyjnej, sprawy zaliczone do podkategorii działalności zorganizowanej nosiły wyraźne znamiona dużej złożoności organizacyjnej, między innymi powiązanie z legalnymi firmami, takimi jak salony masażu czy motele, związek z działalnością gangów oraz wykorzystywanie serwisów internetowych, na przykład serwisów zajmujących się wynajmowaniem osób do towarzystwa. W sprawach należących do podkategorii prostytucji zorganizowanej częściej niż w tych zaliczonych do podkategorii drobnej działalności komercyjnej, było

kilku sprawców — w 58% przypadków zidentyfikowano dwóch lub więcej sprawców (w wypadku drobnej działalności odsetek ten wynosił 20%). Ponadto w sprawach należących do podkategorii prostytucji zorganizowanej częściej uczestniczyła przynajmniej jedna kobieta — sprawczyni przestępstwa (odpowiednio 48% i 30% spraw), osoba czerpiąca korzyści z prostytucji małoletnich, która w przeszłości zajmowała się stręczycielstwem (odpowiednio 85% i 62%) albo osoba małoletnia, której usługi seksualne oferowano obok usług dorosłych prostytutek (77% i 43%).

Uprawianie prostytucji na własny rachunek (31% spraw, $n = 41$, wartość nieważona)

Oszacowano, że w 2005 r. policja dokonała 436 (95%, przedział ufności: 310–562) aresztowań/zatrzymań w związku z przypadkami uprawiania przez małoletnich prostytucji na własny rachunek (bez udziału osób trzecich). Jakkolwiek w tych wypadkach policja nie znalazła dowodów zaangażowania osób trzecich, które czerpałyby korzyści z prostytucji małoletnich, nie można jednak wykluczyć ich obecności. Niektórzy młodzi ludzie zatrzymani przez policję mogą starać się uchronić swojego „opiekuna” przed aresztowaniem. Jednak w literaturze przedmiotu znaleźć można przekonujące dowody na to, że część młodych ludzi uprawia prostytucję bez udziału sutenerów (Estes, Weiner 2001). Za sprawą zastosowanej metodologii otrzymany przez nas odsetek małoletnich prostytuujących się na własny rachunek może być zawyżony, jednak wyniki te sugerują, że omawiana kategoria opisuje sporą część przypadków, z którymi stykają się amerykańskie organy ścigania.

W porównaniu z przypadkami czerpania korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich, wśród młodych ludzi prostytuujących się na własny rachunek było więcej chłopców (odpowiednio 1% i 23%; zob. tabela 1).

Młodzi ludzie z tej grupy byli również najstarsi spośród wszystkich trzech grup małoletnich zaangażowanych w prostytucję — 87% stanowiły osoby w wieku 16 lub 17 lat (dla porównania — w kategorii „Czerpanie korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich” odsetek ten wynosił 43%, a w kategorii „Konwencjonalne wykorzystywanie seksualne dzieci” — 29%). Ponadto wśród małoletnich prostytuujących się na własny rachunek najwięcej było osób czarnoskórych (53%) i mieszkających w dużych miastach (62%). Jedna trzecia miała za sobą ucieczki z domu, a 27% zostało w przeszłości aresztowanych lub zatrzymanych. Należy jednak dodać, w wypadku tej kategorii spraw stwierdzono największe luki w wiedzy na temat przeszłości małoletnich zaangażowanych w prostytucję, a mniej więcej jedna trzecia oficerów dochodzeniowych nie potrafiła odpowiedzieć na pytania dotyczące charakterystyki tych młodych ludzi. Wreszcie, w tej grupie było najwięcej małoletnich, którzy zostali aresztowani lub zatrzymani w związku z przestępstwem stanowiącym przedmiot badania (90%).

Kategorię tę podzielono na dwie grupy. W podkategorii „na ulicy” znalazło się wie-

le stereotypowych przypadków nastoletnich uciekinierów z domu, uprawiających seks, aby przetrwać — młodych ludzi, którzy nie mieli dokąd pójść w poszukiwaniu jedzenia i dachu nad głową, więc sprzedawali się, żeby zdobyć pieniądze na życie. Kiedy tacy młodzi ludzie po raz pierwszy wychodzą na ulicę albo pojawiają się w danej okolicy (a czasami jeszcze przez dłuższy czas), mogą uprawiać prostytucję na własny rachunek, bez udziału sutenera (Sheridan, VanPelt 2005; Williamson, Cluse-Tolar 2002). Kolejną grupę młodych ludzi będących w rozpaczliwej sytuacji stanowią małeletni narkomani, którzy potrzebują pieniędzy na zakup narkotyków. Do tej podkategorii należą również młodzi homoseksualiści i transseksualiści, którzy zostali odcięci od rodziny i rówieśników, doświadczają bolesnej stygmatyzacji oraz izolacji społecznej; także w tej grupie ryzyko angażowania się w omawiany typ prostytucji wydaje się szczególnie wysokie. Znaczna część przypadków należących do podkategorii „na ulicy” zostaje ujawniona na skutek tajnych operacji policyjnych, podczas gdy o pozostałych sprawach policja dowiadywała się przede wszystkim dzięki doniesieniom obywateli.

Oprócz podkategorii „na ulicy” wyodrębniono podgrupę młodych ludzi działa-

jących na własny rachunek, którzy nie byli bezdomni, uzależnieni od narkotyków ani odcięci od zasobów rodzinnych, a co za tym idzie — wydawali się w mniejszym stopniu przymuszeni przez okoliczności do uprawiania prostytucji. Inni badacze, na przykład Richard Estes (Estes 2001), zwracają uwagę na młodych ludzi, którzy uprawiają prostytucję, mieszkając w domu rodzinnym (czasami w mieszkaniach komunalnych), dojeżdżając do centrum miasta z przedmieść albo podejmując takie działania z kolegami/koleżankami. Do tej kategorii mogą należeć nastoletni chłopcy, którzy traktują tę formę aktywności jako przygodę, a nawet sposób na uzyskanie wysokiego statusu w niektórych spośród swoich grup społecznych.

Spora część oficerów dochodzeniowych, z którymi rozmawialiśmy, nie wiedziała, czy młodzi ludzie zaangażowani w prostytucję uciekali wcześniej z domu. Wielu śledczych nie знаło również aktualnego miejsca zamieszkania tych małeletnich. Dlatego nie potrafimy podać wiarygodnych danych statystycznych, które pozwoliłyby na porównanie liczebności podkategorii „na ulicy” oraz podkategorii młodych ludzi mieszkających w domach rodzinnych i uprawiających prostytucję na własny rachunek.

Wykorzystywanie seksualne dzieci z wynagrodzeniem (12% spraw, $n = 14$, wartość nieważona)

Oszacowano, że w 2005 r. policja dokonała 170 (95% przedział ufności: 53–287) aresztowań/zatrzymań w związku z przypadkami wymiany pieniędzy za — jak się wydaje — konwencjonalne wykorzystywanie seksualne dzieci. Podobnie jak w wypadku prostytuowania się na własny rachunek, 22% małeletnich w tej kategorii stanowili chłopcy (zob. tabela 1). Spośród wszystkich trzech grup małeletnich, wśród młodych ludzi należących do tej kategorii najwięcej było osób rasy białej

(83%) oraz osób mieszkających na przedmieściach wielkich miast (49%), w miastach średniej wielkości (18%) lub w małych miasteczkach (29%). Ponadto, osoby z tej grupy najrzadziej miały za sobą ucieczki z domu (20%) oraz uprzednie aresztowania/zatrzymania (21%). Żadna z nich nie została aresztowana/zatrzymana w związku z przestępstwem stanowiącym przedmiot niniejszego badania. Przypadki konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci z wynagrodzeniem

mogą dotyczyć dorosłych mających rozmaite relacje osobiste z małoletnimi ofiarami. Najbardziej oczywistą podkategorię stanowią przypadki, w których sprawcą jest członek ro-

dziny. Sprawcy spoza rodziny również mogą oferować dzieciom wynagrodzenie za seks w konwencjonalnych przypadkach wykorzystywania seksualnego dzieci.

Dynamika spraw dotyczących prostytucji małoletnich

Opracowana przez nas typologia stanowiła format służący do różnicowania przypadków prostytucji małoletnich, jednak kategoria trzecia — wykorzystywanie seksualne dzieci z wynagrodzeniem — została wyłączona z poniższego podsumowania, ponieważ znaczna część czynników omówionych w tym podrozdziale nie odnosi się do tej formy aktywności seksualnej osób małoletnich. Jeśli chodzi o kontekst prostytucji, większość młodych ludzi znajdowała klientów na ulicy (86%, zob. tabela 2). Do innych sposobów należało znajdowanie klientów poprzez agencje towarzyskie (17%), Internet (14%) oraz firmy oferujące inne usługi, np. salon masażu (7%). Małoletni uprawiający prostytucję na własny rachunek najczęściej znajdowali klientów na ulicy (93%), a tylko w nielicznych wypadkach innymi drogami. W przypadkach czerpania korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich młodzi ludzie znajdowali klientów na rozmaite sposoby — między innymi za pośrednictwem agencji towarzyskich (26%), serwisów internetowych (20%) oraz firm usługowych, takich jak salony masażu (9%). Niemal we wszystkich wypadkach (98%) klienci oferowali małoletnim pieniądze w zamian za seks, jednak zdarzały się również inne formy wynagrodzenia (choć dużo rzadziej) — narkotyki lub alkohol (14%), a także dobra zaspokajające podstawowe potrzeby życiowe, takie jak dach nad głową czy jedzenie (3%). Liczba klientów obsługiwanych

przez małoletnich w ciągu przeciętnego tygodnia wahała się od 1–2 (7%) do ponad 40 (4%), przy czym wielu młodych ludzi spotykało się tygodniowo z 3–40 klientami. Średnie wynagrodzenie otrzymywane od jednego klienta wahało się od mniej niż 50 dolarów (28%) do ponad 150 dolarów (18%). W kategorii „Czerpanie korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich” stwierdzono większe zróżnicowanie liczby klientów i wysokości wynagrodzenia za usługi seksualne niż wśród młodych ludzi uprawiających prostytucję na własny rachunek. Do najczęstszych usług seksualnych świadczonych przez osoby małoletnie należał stosunek płciowy (83%) oraz seks oralny (87%); mniejszy, ale istotny odsetek młodych ludzi świadczył usługi obejmujące seks analny (23%) i seks grupowy (17%). Ponadto małoletni z kategorii „Czerpanie korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich” świadczyli bardziej zróżnicowane usługi seksualne dla swoich klientów. Tylko nieliczne osoby małoletnie posługiwały się fałszywymi dowodami tożsamości, z których wynikało, że są dorosłe (9%), przy czym zjawisko to zdarzało się częściej wśród młodych ludzi mających „opiekunów”, którzy czerpali korzyści majątkowe z uprawianej przez nich prostytucji (13%; wśród małoletnich prostytuujących się na własny rachunek odsetek ten wynosił 3%). Jedna piąta (21%) małoletnich podróżowała do innych stanów, aby uprawiać prostytucję.

Tabela 2. Charakterystyka prostytucji.

Cechy	Wszyscy małoletni (n = 132) % ważony	Czerpanie korzyści z prostytucji małoletnich (n = 77) % ważony	Uprawianie prostytucji na własny rachunek (n = 41) % ważony
Gdzie małoletni znajdowali klientów ^a			
Na ulicy***	86	82	93
W domu**	3	5	0
Przez agencje towarzyskie***	17	26	1
Za pośrednictwem firmy usługowej**	7	9	3
W miejscach zażywania narkotyków***	3	<1	9
Na parkingu dla ciężarówek	6	6	6
Przez Internet***	14	20	4
Przez towarzyski serwis telefoniczny***	6	8	1
Co wymieniono za seks			
Pieniądze	98	97	100
Inne dobra:			
Dobra zaspokajające podstawowe potrzeby***	3	4	1
Narkotyki lub alkohol**	14	17	8
Towary***	1	1	1
Brak danych	19	12	33
Liczba klientów podczas przeciętnego tygodnia			
1 lub 2***	7	10	2
3-5	15	24	0
6-20	16	19	10
21-40	14	15	12
Ponad 40	4	3	6
Brak danych	44	30	70
Średnie wynagrodzenie otrzymywane od jednego klienta			
Poniżej 50 dolarów	28	17	49
51-100 dolarów	32	34	28
101-150 dolarów	14	19	6
Powyżej 150 dolarów	18	25	7
Brak danych	8	7	10
Formy aktywności seksualnej ^b			
Stosunek pociowy*	83	89	71
Seks oralny	87	87	87
Seks analny***	23	30	9
Striptiz lub taniec erotyczny***	9	12	5
Seks grupowy***	17	23	6
Związywanie, ponizanie, zadawanie bólu***	3	3	4
Falszywy dowód tożsamości*	9	13	3
Brak danych	6	7	3
Podróżowanie do innego stanu w celu uprawiania prostytucji**	21	27	11
Brak danych	15	8	29

^a Odsetek odpowiedzi „Nie wiem” (brak danych) waha się od 2% (na ulicy) do 16% (za pośrednictwem firmy usługowej).

^b Odsetek odpowiedzi „Nie wiem” (brak danych) waha się od 5% (seks oralny) do 32% (związywanie, ponizanie, zadawanie bólu).

*** $p \leq 0,001$

** $p \leq 0,01$

* $p \leq 0,05$

Tabela 3. Charakterystyka (głównego) sprawcy.

Cechy	Wszyscy sprawcy (n = 97) % ważony	Osoby czerpiące korzyści z prostytu- cji małoletnich (n = 77) % ważony	Sprawcy wykorzystywania seksualnego dzieci (n = 14) % ważony
Typ sprawcy ^a			
Sutener lub inna osoba kontrolująca	82	100	0
Znajomy	14	0	82
Członek rodziny	3	0	18
Liczba sprawców			
1	72	65	95
2	17	21	5
3 lub więcej	11	14	0
Płeć (głównego) sprawcy			
Mężczyzna	85	85	84
Kobieta	15	15	16
Przynajmniej jeden sprawca płci żeńskiej	27	31	18
Wiek sprawcy*** (w latach)			
Do 19 lat	7	9	0
20–29	44	52	13
30–39	24	22	37
40–49	5	3	16
50 lat lub starszy	10	1	34
Brak danych	10	13	0
Rasa sprawcy [†]			
Czarna	39	29	70
Biała	59	69	30
Inna	1	1	0
Obywatelstwo sprawcy			
Amerykańskie	91	97	70
Inne	6	2	17
Brak danych	3	1	13
Okres zaangażowania w prostytucję			
Poniżej 1 roku	16	9	50
1–4 lata	31	35	8
Ponad 4 lata	27	31	17
Brak danych	27	25	17
Miejsce zamieszkania sprawcy			
Duże miasto	45	56	6
Przedmieścia	17	15	33
Miasto średniej wielkości (25 000–100 000 mieszkańców)	10	5	18
Małe miasto	6	1	29
Wieś	7	4	13
Brak danych	15	20	0

^aNie przeprowadzono testów istotności statystycznej, ponieważ było to jedno z podstawowych kryteriów określenia typu sprawy dotyczącej prostytucji małoletnich.

*** $p \leq 0,001$

** $p \leq 0,01$

* $p \leq 0,05$

† $p \leq 0,10$

Kim są osoby czerpiące korzyści majątkowe z prostytucji małoletnich?

Większość sprawców stanowiły osoby czerpiące korzyści majątkowe z prostytucji małoletnich — sutenerzy lub inne osoby kontrolujące uprawianie prostytucji przez młodych ludzi (82% wszystkich sprawców, zob. tabela 3). Odrębną grupę stanowili sprawcy, którzy bezpośrednio wykorzystywali seksualnie małoletnie ofiary (stanowili oni 17% wszystkich sprawców, w tym 14% stanowili znajomi, a 3% — członkowie rodziny). W większości spraw uczestniczył tylko jeden sprawca (72%), ale w 17% spraw było dwóch sprawców, a w 11% — trzech lub więcej. Współsprawstwo okazało się częstsze w sprawach związanych z czerpaniem korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich niż w przypadkach bezpośrednio wykorzystywania seksualnego dzieci. Większość głównych sprawców stanowili mężczyźni (85%), jednak w 27% spraw zaangażowana była przynajmniej jedna kobieta. Sprawcami płci żeńskiej były na ogół starsze prostytutki, które pomagały w werbowaniu lub kontrolowaniu osób małoletnich. Sprawcy byli dość młodzi: 44% stanowiły osoby w wieku 20–29 lat, a 24% — osoby

w wieku 30–39 lat. Sprawcy konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci byli na ogół starsi niż osoby czerpiące korzyści majątkowe z prostytucji małoletnich. Większość sprawców stanowiły osoby rasy czarnej (59%), mające obywatelstwo amerykańskie (91%). Wśród sprawców wykorzystywania seksualnego dzieci było więcej obywateli innych krajów niż Stany Zjednoczone (odpowiednio 17% i 2%). Okres zaangażowania sprawców w prostytucję był zróżnicowany: 16% uczestniczyło w tym procederze krócej niż rok, 31% — od 1 do 4 lat, a 27% — przez ponad 4 lata (27% oficerów dochodzeniowych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie). Respondenci często nie dysponowali wiedzą na temat wcześniejszych aresztowań sprawców, jednak ci, którzy mieli takie informacje, wymieniali rozmaite konflikty z prawem, między innymi przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom i dorosłym, zarzuty związane z narkotykami lub alkoholem, zarzuty dotyczące handlu bronią (lub użycia broni), kradzieże, zabójstwa oraz przestępstwa nieseksualne z użyciem przemocy.

W jaki sposób sprawy dotyczące prostytucji małoletnich są inicjowane w systemie karnym?

Badane agencje dowiadywały się o przypadkach prostytucji małoletnich na dwa sposoby: 1) na skutek działań inicjowanych przez samą policję (63%) oraz 2) dzięki zgłoszeniom zewnętrznym dotyczącym konkretnych osób małoletnich (37%). Typy działań inicjowanych przez policję w wielu wypadkach częściowo się pokrywały; należały do nich dochodzenia wydziałów ds. przestępstw obyczajowych (33%), tajne operacje policyjne (39%), działania dochodzeniowe inicjowane przez policję (51%) i/lub działania obserwacyjne (3%). W wielu wypadkach

policjanci prowadzili obserwację lub tajne działania w rejonach znanych z prostytucji, a po zatrzymaniu osób zaangażowanych w ten proceder odkrywali, że były one niepełnoletnie. Niektórzy policjanci zatrzymywali osoby uprawiające prostytucję właśnie dlatego, że wydawały im się one bardzo młode, jednak same dochodzenia na ogół nie koncentrowały się na prostytucji małoletnich. W innych wypadkach policja przyjmowała zgłoszenia dotyczące przestępstw niezwiązanych z prostytucją małoletnich (np. awantur, kradzieży albo przestępstw zwią-

zanych z posiadaniem/sprzedają narkotyków), a dopiero później — w trakcie śledztwa — odkrywała udział małoletnich zaangażowanych w prostytucję.

Drugim ważnym sposobem, w jaki policja dowiadywała się o takich sprawach, były zgłoszenia dotyczące konkretnych osób małoletnich. Kategoria ta obejmowała młodych ludzi, którzy sami zgłosili się na policję, ponieważ padli ofiarą przemocy z rąk swoich „opiekunów” (np. sutenerów) albo klientów (7%), a także przypadki zgło-

szone policji przez rodziców lub opiekunów prawnych małoletnich zaangażowanych w prostytucję (7%) albo przez innych członków rodziny (<1%), przez ośrodki opiekuńcze bądź terapeutyczne (3%), służby socjalne lub szkoły (9%), właściciele firm (4%) bądź inne osoby (4%), które przypuszczały, że dany młody człowiek jest zaangażowany w prostytucję. Wreszcie policja dowiadywała się o takich sprawach ze zgłoszeń dotyczących ucieczek z domu bądź zaginięć młodych ludzi (5%).

Sposób traktowania małoletnich przez policję – ofiary czy sprawcy?

Aby przeanalizować nastawienie policji do omawianego przestępstwa, podzieliliśmy wszystkie sprawy ($n = 132$) na trzy kategorie: a) małoletni traktowany jako ofiara; b) małoletni traktowany jako sprawca przestępstwa oraz c) małoletni traktowany jako zarówno ofiara, jak i sprawca. Uczyniliśmy to na podstawie tego, kto został zatrzymany, a następnie oskarżony oraz o jakie przestępstwo. Uznaliśmy, że małoletni byli traktowani jako ofiary, jeśli: a) aresztowano wyłącznie osobę czerpiącą korzyści z prostytucji lub odpowiedzialną za wykorzystywanie seksualne bądź też b) aresztowano zarówno osobę małoletnią, jak i osobę czerpiącą korzyści z prostytucji lub odpowiedzialną za wykorzystywanie seksualne, przy czym zarzut postawiony małoletniemu nie dotyczył prostytucji (ale na przykład zakłócania spokoju lub posiadania narkotyków). Uznaliśmy, że małoletni był traktowany jako sprawca przestępstwa, jeśli był jedyną osobą aresztowaną w związku z daną sprawą. Wreszcie, przyjęliśmy, że małoletni był traktowany jako ofiara, a zarazem sprawca przestępstwa, jeśli osoba czerpiąca korzyści z prostytucji bądź podejrzana o wykorzystywanie seksualne została aresztowana pod zarzutem popełnienia przestępstwa seksualnego przeciwko małoletniemu (np. gwałtu na małoletnim), a małoletni zo-

stał zatrzymany pod zarzutem uprawiania prostytucji. Na podstawie tych kryteriów 53% ($n = 70$) małoletnich zostało sklasyfikowanych jako ofiary, 31% ($n = 41$) — jako sprawcy przestępstw, a 16% ($n = 21$) jako zarówno ofiary, jak i sprawcy. Analiza statusu małoletniego w zależności od typu sprawy wykazała, że w przypadkach konwencjonalnego wykorzystywania seksualnego dzieci policja traktowała wszystkich małoletnich jako ofiary, w sprawach dotyczących czerpania korzyści majątkowych z prostytucji małoletnich — 66%, a w przypadkach prostytuowania się na własny rachunek — 11% ($\chi^2 = 98,383, p < 0,001$).

W wypadku 21 spraw, w których małoletni byli traktowani jako ofiary, a zarazem sprawcy przestępstw, przeprowadziliśmy bardziej wnikliwą analizę opisu sprawy, aby ustalić, czy można zakwalifikować tych młodych ludzi do kategorii „tylko ofiara” albo „tylko sprawca”. We wszystkich 21 wypadkach postanowiliśmy zmienić status małoletnich z „ofiara i sprawca” na „tylko ofiara”, ponieważ zaistniała przynajmniej jedna z dwóch okoliczności: a) policja wycofała pierwotne zarzuty, kiedy zorientowała się, że ma do czynienia z osobą małoletnią albo b) oficer prowadzący dochodzenie podkreślił, że zatrzymano osobę małoletnią i posta-

wiono jej zarzuty wyłącznie po to, aby móc jej zapewnić niezbędną pomoc. Po przekwalifikowaniu tych 21 spraw 69% ($n = 91$) małoletnich sklasyfikowano ostatecznie jako ofiary, a 31% ($n = 41$) jako sprawców przestępstw.

Status małoletniego jako ofiary bądź sprawcy przestępstwa był powiązany z niektórymi cechami osób małoletnich i charakterystyką analizowanych spraw, co wykazała przeprowadzona analiza dwuzmiennowa (zob. tabela 4). Wśród małoletnich traktowanych jako ofiary było więcej dziewcząt niż wśród tych traktowanych jako sprawcy (od-

powiednio 96% i 77%); osób w wieku do 15 lat (56% i 16%); osób mających za sobą ucieczki z domu (69% i 40%); a także osób, które wydawały się przestraszone (45% i 18%), były brudne lub wydzielały nieprzyjemny zapach (40% i 9%) bądź też były chore (22% i 3%) podczas pierwszego kontaktu z policją. Ponadto małoletni częściej byli traktowani jako ofiary w sprawach, o których policja dowiedziała się dzięki zgłoszeniu z zewnątrz (a nie tych ujawnionych na skutek działań zainicjowanych przez policję — odpowiednio 47% i 9%).

Czy sposób inicjowania spraw ma istotne implikacje dla tego, czy małoletni są traktowani jako ofiary czy jako sprawcy?

Jednym z aspektów spraw dotyczących prostytucji małoletnich, które mają istotne implikacje praktyczne i polityczne, jest sposób, w jaki organy ścigania dowiadują się o takich przypadkach. Co interesujące, otrzymane dane wskazują na silny związek między wszczęciem postępowania w reakcji na zewnętrzne doniesienie a traktowaniem małoletniego jako ofiary (zob. tabela 4). Małoletni dużo częściej są traktowani jako sprawcy przestępstwa, jeśli policja dowiaduje się o danej sprawie na skutek działań podjętych z własnej inicjatywy. Przyczyn tej zależności można jednak upatrywać w cechach samych małoletnich, a zwłaszcza w ich wieku (przy założeniu, że członkowie rodzin młodszych dzieci bardziej przejmują się ich zniknięciem, a co za tym idzie — są bardziej skłonni zgłosić policji ich zaginięcie). Przeprowadzono regresję logistyczną, aby skorygować otrzymaną zależność ze względu na inne potencjalne

zmienne wyjaśniające (zob. tabela 5). Nawet wtedy, gdy uwzględniono wpływ wszystkich istotnych cech wyodrębnionych metodą analizy dwuzmiennowej, sposób, w jaki policja dowiedziała się o sprawie, pozostał czynnikiem mającym istotne znaczenie dla sposobu traktowania małoletnich przez organy ścigania. Po uwzględnieniu zmiennych wieku, płci oraz wyglądu małoletnich podczas pierwszego kontaktu z policją, w wypadku spraw zainicjowanych poprzez zewnętrzne zgłoszenie policja niemal osiem razy częściej (skorygowany iloraz szans = 7,92) traktowała małoletnich jako ofiary (w porównaniu ze sprawami zainicjowanymi przez policję). Ponadto prawdopodobieństwo traktowania osoby małoletniej jako ofiary wzrastało, kiedy miała ona nie więcej niż 15 lat i była płci żeńskiej, a także wtedy, gdy podczas pierwszego kontaktu z policją wydawała się przestraszona lub brudna.

Dyskusja wyników – podsumowanie

Wyniki tych dwóch badań mają istotne znaczenie dla szerokiego zakresu zagadnień dotyczących polityki i działań praktycznych

podejmowanych wobec małoletnich zaangażowanych w prostytucję. Badanie 1 pozwoliło na oszacowanie — w skali całego

kraju — liczby spraw dotyczących prostytucji małoletnich, znanych amerykańskim organom ścigania. Wyniki badania 2 mają charakter eksploracyjny i stanowią kolejny krok w badaniach nad prostytucją małoletnich. Otrzymane wyniki pokazują, na któ-

rych aspektach badanego zjawiska powinni się skupić autorzy przyszłych badań, aby ich ustalenia mogły stanowić podstawę skutecznej polityki przeciwdziałania prostytucji małoletnich. Poniżej omówimy kilka z tych zagadnień.

Tabela 4. Cechy sprawy i małoletniego a sposób traktowania małoletniego przez policję.

Cechy	Ofiara (n = 91) % ważony	Sprawca (n = 41) % ważony
Sposób zainicjowania sprawy***		
Zgłoszenie z zewnątrz	47	9
Działania policji	53	91
Płeć**		
Żeńska	96	77
Męska	4	23
Wiek***		
Do 15 lat	56	16
16–17 lat	44	84
Rasa		
Biała	66	48
Czarna	30	48
Pochodzenie latynoskie	10	7
Miejsce zamieszkania — duże miasto	54	49
Wcześniejsze ucieczki z domu**	69	40
Brak danych***	1	36
Wcześniejsze aresztowania/zatrzymania	39	27
Brak danych**	16	38
Pierwszy kontakt z policją		
Negatywne zachowanie (aroganckie, agresywne, niechętne)	30	20
Przestraszony**	45	18
Brak danych**	3	26
Zmęczony uciekaniem przez policję	13	6
Brak danych**	3	24
Pod wpływem narkotyków lub alkoholu	9	4
Brak danych**	7	15
Brudny / nieprzyjemny zapach***	40	9
Brak danych*	6	23
Chory***	22	3
Umieszczono w:		
Domu rodzinnym**	45	22
Schronisko dla nieletnich (zakład zamknięty)	16	17

*** $p \leq 0,001$

** $p \leq 0,01$

* $p \leq 0,05$

Prostytucja małoletnich w systemie karnym

Wyniki badania 1 sugerują, że większość organów ścigania nie traktuje przypadków prostytucji małoletnich jako spraw priorytetowych. Dane te zgromadzono jednak niedługo po utworzeniu federalnych grup zadaniowych oraz podjęciu działań mających zwiększyć koncentrację policji na tego rodzaju sprawach (między innymi poprzez szkolenia i wzmoczoną aktywność organów ścigania). Dlatego można uznać, że otrzymane liczby stanowią wyjściową miarę aktywności policji, która wydaje się rosnać. Niezbędna jest dużo większa mobilizacja or-

ganów ścigania w zakresie identyfikacji i dokumentowania przypadków prostytucji małoletnich. Należy rozważyć wprowadzenie systemu obligatoryjnej sprawozdawczości, przy czym dane te byłyby gromadzone w archiwach FBI. Obecny system, reformowany zgodnie ze standardem NIBRS (National Incident-Based Reporting System), jest niewystarczający w odniesieniu do problemu prostytucji małoletnich, ponieważ pomija informacje dotyczące kilku istotnych zmiennych, takich jak rola małoletniego albo typ prostytucji/sprawy.

Tabela 5. Regresja logistyczna dla prób złożonych — predyktory sposobu traktowania małoletnich przez policję.

Predyktor	β	Błąd standardowy (SE)	Iloraz szans ^a	95% przedział ufności (CI)
Sprawa zainicjowana przez zewnętrzne zgłoszenie	3,220***	7,13	7,92	4,15–10,13
Wiek małoletniego: ≤ 15 lat	1,996***	0,383	3,60	2,43–4,66
Płeć małoletniego: żeńska	2,059**	0,777	1,25	1,10–1,29
Małoletni był przestraszony podczas pierwszego kontaktu z policją	1,969**	0,697	3,40	3,50–4,80
Małoletni był brudny albo nieprzyjemnie pachniał podczas pierwszego kontaktu z policją	2,557***	0,621	6,23	3,00–9,06
Małoletni w przeszłości uciekał z domu	0,174	0,433	1,11	0,63–1,63
Małoletni był chory podczas pierwszego kontaktu z policją	-0,444	0,810	0,65	0,13–3,03
Pseudo R^2				
Cox i Snell	0,428			
Nagelkerke	0,604			
McFadden	0,453			

^a Ilorazy szans zostały skorygowane, aby stanowić dokładniejsze przybliżenie względnego ryzyka (Zhang, Yu, 1998).

*** $p \leq 0,001$

** $p \leq 0,01$

Dziennikarze, instytucje pomocowe i badacze chcieliby mieć dostęp do danych szacunkowych dotyczących liczby małoletnich uprawiających prostytucję. Podjęto kilka nieudolnych prób dokonania takich oszacowań, ale żadne z nich nie mają wystarczającego uzasadnienia naukowego. Na przykład

podawana często wartość 326 000, otrzymana przez Estesa i Weinerja, dotyczy młodzieży wysokiego ryzyka, a nie młodych ludzi, którzy uprawiają prostytucję. Ponadto wartość ta opiera się (między innymi) na przypuszczeniu, że 1% wszystkich młodych ludzi oraz 35% szacowanej populacji nastolatków,

które uciekły z domu, należy do grupy „wysokiego ryzyka” (krytykę tych oraz innych oszacowań znaleźć można w: Stransky, Finkelhor 2008).

Szacunkowy przedział 1 287–1 624 przypadków, otrzymany w niniejszym badaniu, nie stanowi odpowiedzi na pytanie o skalę zjawiska prostytucji małoletnich ani nawet nie przybliżył nas do uzyskania takiej odpowiedzi. Wyniki tego badania potwierdzają jedynie, że dane zawarte w archiwach FBI (Uniform Crime Report) stanowią trafne odzwierciedlenie liczby małoletnich zidentyfikowanych przez organy ścigania jako osoby zaangażowane w prostytucję. Części obserwatorów może się wydawać mało prawdo-

podobne, że w Stanach Zjednoczonych aż 300 000 małoletnich uprawia prostytucję, skoro organy ścigania dowiadują się o tak niewielu przypadkach (0,5% tej liczby). Można jednak wskazać inne problemy społeczne niedostrzegane przez władze na poziomie oficjalnym. Naszym zdaniem do czasu, gdy dostępne będą lepsze oszacowania, najlepiej byłoby nie powoływać się na nienaukowe domysły, lecz zamiast tego otwarcie przyznać, że nie dysponujemy trafnymi estymacjami, i powoływać się na rzetelną wiedzę dotyczącą spraw znanych organom ścigania, ostrzegając przy tym, że dane te mówią nam niewiele o rzeczywistej skali omawianego zjawiska.

Mobilizacja organów ścigania

Otrzymane przez nas wyniki wskazują, że w wielu społecznościach policja poświęca niewiele uwagi problemowi prostytucji małoletnich. Nasz wniosek opiera się na fakcie, że spora część dużych jednostek policji (agencji) działających w wielkich miastach — aż 56% — nie potrafiła wskazać ani jednej sprawy spełniającej kryteria naszego badania. Wydaje się to mało prawdopodobne, zważywszy, że czynniki społeczne tkwiące u źródeł omawianego problemu — przemoc fizyczna i wykorzystywanie seksualne w rodzinach, ucieczki z domu, narkomania, problemy małoletnich przedstawicieli mniejszości seksualnych, wpływ prostytucji osób dorosłych — są obecne w wielu społecznościach wielkomiejskich. Nawet jeśli policja zajmuje się takimi sprawami, a problem polega na tym, że agencje nie potrafią ich odnaleźć w swoich archiwach, świadczy to o niewystarczającej świadomości problemu prostytucji małoletnich i braku zainteresowania tym zjawiskiem na poziomie systemowym. Podejrzewamy jednak, że niektóre agencje nie uznają tego problemu za priorytetowy albo uważają, iż nie dysponują wystarczają-

ymi zasobami i wiedzą, aby podejmować zdecydowane działania.

Nie ulega jednak wątpliwości, że część organów ścigania stała się bardzo aktywna w tym obszarze. Największy wskaźnik aresztowań odnotowano w Los Angeles (0,15 na 1 000 mieszkańców, wartość nieważona), na drugim miejscu uplasowało się San Francisco (0,06 na 1 000 mieszkańców, wartość nieważona). Gdyby wszystkie największe agencje zajmowały się problemem prostytucji małoletnich na takim poziomie jak jednostki z Los Angeles i San Francisco, to nasza nieważona szacunkowa liczba spraw — dla największych agencji — wynosiłaby 13 879 (na podstawie wskaźnika otrzymanego w Los Angeles) albo 5 552 (na podstawie wskaźnika otrzymanego w San Francisco), zamiast otrzymanej przez nas estymacji nieważonej rzędu 618.

Żeby zmobilizować organy ścigania do skutecznego przeciwdziałania problemowi prostytucji małoletnich, trzeba zachęcić instytucje i agencje do współpracy interdyscyplinarnej. Takie przedsięwzięcia, jak coroczne szkolenia w zakresie identyfi-

kacji przypadków prostytucji małoletnich, stanowią pierwszy, ważny krok. Mogą to być niezależne szkolenia skoncentrowane wyłącznie na problemie prostytucji małoletnich albo też wiedza na temat tego problemu może zostać włączona do szerszej zakrojonych programów szkoleniowych dotyczących problematyki wykorzystywania seksualnego dzieci. Poprawa komunikacji, zarówno między departamentami du-

żych agencji, jak i między organami ścigania działającymi w różnych jurysdykcjach, może również stanowić ważny krok w kierunku skuteczniejszego przeciwdziałania takim przestępstwom. Wreszcie, zorganizowanie archiwów policyjnych w sposób ułatwiający identyfikację spraw dotyczących prostytucji małoletnich może się okazać korzystne dla przyszłych działań dochodzeniowych.

Świadomość różnorodności

Jak to zwykle bywa z problemami społecznymi, które nie zostały dogłębnie zbadane przez naukowców ani nawet opisane przez dziennikarzy, przekonania dotyczące prostytucji małoletnich ulegają silnemu wpływowi stereotypów — powszechnie uważa się, że prostytucję uprawiają młodzi ludzie, którzy uciekli z domu albo są bezdomni i zostali zwerbowani na ulicy przez sutenerów. Chociaż spora część populacji małoletnich prostytutek odpowiada temu stereotypowi, wyniki badania 2 pokazują, że istnieją również inne mechanizmy, które powinniśmy brać pod uwagę, analizując zjawisko prostytucji małoletnich. Większość młodych ludzi zaangażowanych w prostytucję nie jest bezdomna. Co więcej, nie wszyscy małoletni uprawiający prostytucję, działają pod kontrolą sutenera lub innych osób czerpiących z tego procederu korzyści majątkowe. Wielu młodych ludzi robi to na własny rachunek, a niektórzy z nich uprawiają prostytucję dobrowolnie, a nie pod wpływem manipulacji bądź z konieczności zaspokojenia pilnych potrzeb. Doniesienia dziennikarskie oraz wyniki badań pokazują, że istnieje grupa młodych ludzi — należą do niej głównie chłopcy, ale także niektóre dziewczęta — których pociągają pieniądze albo ekscytacja, jaka wiąże się z uprawianiem prostytucji (Estes 2001). Nie potrafimy oszacować, jak duża część 31-pro-

centowej grupy małoletnich uprawiających prostytucję na własny rachunek odpowiada temu opisowi, ponieważ nie dysponujemy wystarczającymi informacjami dotyczącymi warunków, w jakich oni żyją. Sądzymy jednak, że ważna jest świadomość istnienia tej grupy młodych ludzi oraz przygotowanie policjantów, pracowników socjalnych i osób zajmujących się planowaniem działań prewencyjnych do identyfikacji takich osób, a osoby te mogą wymagać innego rodzaju interwencji.

Powinniśmy także zadawać sobie sprawę z innych form różnorodności w obrębie populacji małoletnich zaangażowanych w prostytucję, między innymi z istnienia młodych ludzi wykorzystywanych seksualnie w celach komercyjnych we własnych domach — przez członków rodziny albo znajomych. Naszym zdaniem dzięki opracowaniu wyczerpującej typologii praktycy i twórcy programów przeciwdziałania prostytucji małoletnich będą uwzględniali ową różnorodność w swoim podejściu do tego problemu. Zaproponowana przez nas typologia jest, rzecz jasna, wstępna i tymczasowa. Z pewnością można ją udoskonalić, dodając nowe kategorie lub modyfikując już istniejące na podstawie wyników dalszych badań. Jednak już w obecnej formie wydaje się ona pomocna w zrozumieniu złożoności badanego zjawiska.

Terminologia

Ze względu na zaobserwowaną różnorodność zjawiska prostytucji małoletnich nie popieramy podejmowanych ostatnio prób nadania temu problemowi nowej nazwy. Niektórzy autorzy proponują na przykład, żeby nazywać je „prostytuowaniem małoletnich”. Chociaż termin ten ma tę zaletę, że podkreśla element wiktyzmizacji (typowy dla wielu spośród tych młodych ludzi), należy pamiętać, że nie wszyscy oni są prostytuowani przez inne osoby, na co wyraźnie wskazuje proponowana nazwa. Jeszcze bardziej mylący jest inny proponowany termin: „małoletnie ofiary handlu ludźmi”, który implikuje, że wszyscy młodzi ludzie uprawiający prostytucję są sprzedawani i przewożeni przez handlarzy ludźmi. Tymczasem w rzeczywistości wielu z nich działa w pojedyn-

kę, a nawet spośród tych wykorzystywanych przez „opiekunów” (na przykład sutenerów) przynajmniej część — jak wskazują wyniki naszego badania — uprawia prostytucję w swoim mieście (rejonie zamieszkania), co oznacza, że prawdopodobnie nie przewożono ich przez granice stanów czy państw. Na podstawie analizy spraw dostępnych w naszym badaniu można stwierdzić, że zorganizowane przewożenie młodych ludzi w celach seksualnych stanowi tylko niewielki ułamek zjawiska prostytucji małoletnich. Spośród proponowanych nazw opowiadamy się za terminem „małoletni zaangażowani w prostytucję”, uznając, że jest on wystarczająco ogólny i zawiera w sobie minimum założeń dotyczących młodych ludzi z tej populacji.

Podwójny status małoletnich zaangażowanych w prostytucję

Nasze ustalenia potwierdzają istnienie złożonego dylematu — na poziomie polityki publicznej — dotyczącego działań interwencyjnych podejmowanych wobec małoletnich zaangażowanych w prostytucję: w jaki stopniu ci młodzi ludzie i całe społeczeństwo czerpią korzyści, a w jakim ponoszą straty na skutek działań systemu karnego i jego ograniczonych narzędzi? Czy ci młodzi ludzie powinni być traktowani jako sprawcy przestępstw — aresztowani, umieszczeni w schroniskach dla nieletnich albo w domach poprawczych? Czy raczej należy ich traktować jako ofiary, a co za tym idzie — zapewnić im profesjonalną pomoc i wsparcie pracowników służb ochrony dzieci? Chociaż większość osób zajmujących się pomaganiem dzieciom opowiada się za tym drugim podejściem, które uwzględnia fakt, że wielu spośród tych młodych ludzi doświadcza wykorzystywania, przemocy, ubóstwa i manipulacji, nie jest oczywiste, czy system po-

mocy dzieciom dysponuje narzędziami niezbędnymi do podejmowania skutecznych działań interwencyjnych wobec niektórych z nich. Część tych młodych ludzi popełniła również inne przestępstwa, a w niektórych miejscach łatwiej można zapewnić im pomoc za pośrednictwem wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich niż systemu pomocy socjalnej czy służb ochrony dzieci.

Wydaje się, że organy ścigania potrzebują interdyscyplinarnego, wieloelementowego systemu reagowania dostosowanego do potrzeb tej populacji — systemu, który mógłby wykorzystywać odpowiednie narzędzia i reagować na potrzeby młodych ludzi w rozmaitych sytuacjach. Wydaje się, że niektóre społeczności próbują zbudować taki zintegrowany system, inne jednak nawet nie zaczęły jeszcze myśleć o tych sprawach. Konieczne są dalsze badania, aby można było ocenić możliwość tworzenia takich systemów oraz skuteczność tych, które już powstały.

Traktowanie prostytucji małoletnich jako formy krzywdzenia dzieci – kolejne kroki

Poza wnioskiem, że społeczności powinny się mobilizować do budowania interdyscyplinarnych, zintegrowanych systemów reagowania na przypadki małoletnich zaangażowanych w prostytucję, nasze badanie wskazuje na kilka innych ważnych elementów. Takie sposoby reagowania będą stanowiły istotny krok w kierunku traktowania prostytucji małoletnich jako formy krzywdzenia dzieci.

Mobilizacja obywateli. Reakcje organów ścigania na przypadki młodych ludzi zaangażowanych w prostytucję wydawały się w większym stopniu skoncentrowane na małoletnich ofiarach, a co za tym idzie — bardziej przyjazne i pełne współczucia — kiedy policja dowiadywała się o takich sprawach poprzez zewnętrzne zgłoszenia. Wydaje się, że można promować taką aktywność obywatelską poprzez aktywne edukowanie członków społeczności lokalnych — między innymi pracowników socjalnych, nauczycieli, młodzież, rodziny oraz profesjonalistów zajmujących się pomaganiem ofiarom przestępstw — w zakresie tego, jak mogą pomagać młodym ludziom, którzy ich zdaniem zaczynają uprawiać prostytucję. Takie zgłoszenia mogą przerywać „karierę” małoletnich prostytutek na wczesnym etapie.

Edukacja profilaktyczna. Fakt, że niektórzy młodzi ludzie uznają prostytucję za atrakcyjną, ponieważ wydaje im się, że jest to zajęcie ekscytujące i dodające splendoru, świadczy o konieczności „szczepienia” młodzieży przeciwko takim wyobrażeniom, podobnie jak próbujemy ją szczepić przeciwko rzekomym urokom narkotyków. Być może rozmowy o tym, jak naprawdę wygląda prostytucja, powinny stanowić część ogólnych programów edukacyjnych i zdrowotnych dla młodzieży, zwłaszcza w społecznościach, w których stwierdzono występowanie tego zjawiska. Profesjonaliści pracujący w obszarze krzywdzenia dzieci, zwłaszcza

ci, którzy mają bezpośredni kontakt z młodzieżą z grup wysokiego ryzyka, wydają się zajmować dogodną pozycję do prowadzenia takich rozmów z młodymi ludźmi (szczególnie z tymi, którzy nie mają bezpiecznego domu ani troskliwych rodziców, którzy mogliby z nimi o tym porozmawiać).

Bezpieczne domy — zasoby dla ofiar. Bezdomność może skłaniać młodych ludzi do uprawiania prostytucji, a brak bezpiecznego środowiska umożliwia osobom czerpiącym korzyści z tego procederu obserwowanie takich młodych ludzi oraz nakłanianie bądź przymuszanie ich do dalszego świadczenia usług seksualnych dla klientów. Skuteczne pomaganie niektórym z tych małoletnich może wymagać połączenia rozmaitych usług i świadczeń, między innymi zapewnienia im mieszkania, pomocy prawnej, edukacji i opieki zdrowotnej. Tylko dzięki tak wszechstronnemu wsparciu młodzi ludzie mogą dostrzec korzyści w unikaniu powrotu do środowiska, w którym doświadczyli wiktylizacji.

Wyspecjalizowani śledczy/osoby przesłuchujące. Młodzi ludzie zaangażowani w prostytucję są często silnie wyalienowani, zamknięci w sobie, osamotnieni, a nawet zastraszeni. Może się okazać, że nie sposób im skutecznie pomagać ani ścigać tych, którzy wykorzystują ich w celach komercyjnych, jeśli nie dysponuje się szczegółową, popartą doświadczeniem wiedzą dotyczącą ich sytuacji i psychologii. Wskazuje to na zapotrzebowanie na specjalnie przygotowanych policjantów oraz osoby przesłuchujące, którzy potrafiliby porozumieć się z tymi młodymi ludźmi, a przynajmniej uzyskać od nich użyteczne informacje. Niezwykle pomocni mogą się okazać opiekunowie ofiar (osoby pomagające ofiarom przestępstw), którzy zostali już przeszkoleni w zakresie szczególnych potrzeb małoletnich ofiar przestępstw.

Ograniczenia i mocne strony

Badanie 1. Otrzymane przez nas liczby nie odzwierciedlają rzeczywistej skali zjawiska prostytucji małoletnich, lecz odnoszą się wyłącznie do spraw, w których ktoś został aresztowany lub zatrzymany. Ponadto nasze oszacowania mogą być zaniżone, ponieważ sześć dużych agencji, które mogły dokonać aresztowań w związku z prostytucją małoletnich, nie odpowiedziało na ankietę, a co za tym idzie — nie wzięło udziału w badaniu. Część agencji, które nie odpowiedziały na ankietę, miała trudności z odnalezieniem w archiwach interesujących nas spraw — z kilku powodów. W niektórych z nich nie było zcentralizowanego systemu archiwizacji, inne zaś nie potrafiły odróżnić spraw z udziałem małoletnich od tych dotyczących prostytucji osób dorosłych. Nasze oszacowania mogą być zaniżone jeszcze z innych powodów. Otóż nie obejmują one małoletnich uprawiających prostytucję, ale zatrzymanych pod zarzutem innych przestępstw lub wykroczeń, takich jak włóczęgostwo, zażywanie narkotyków czy zakłócanie spokoju. Niektórzy młodzi ludzie zaangażowani w prostytucję mogą umykać uwadze organów ścigania, kiedy zostają zatrzymani, ponieważ kłamią w sprawie swojego wieku albo posługują się fałszywym dowodem tożsamości.

Badanie 2. Część błędów i przekłamań może wynikać z faktu, że nasi respondenci byli oficerami dochodzeniowymi. Uznaliśmy, że policjanci stanowią najlepsze źródło informacji na temat charakteru przestępstw związanych z prostytucją małoletnich, ponieważ obowiązki zawodowe zmuszają ich do gromadzenia szczegółowej wiedzy o takich sprawach. Jednak uzyskane od nich

informacje mogły być zniekształcone przez szkolenia, postawy zawodowe lub antagonistyczny charakter ich roli w części tych spraw.

Otrzymane przez nas liczby to wartości szacunkowe oparte na analizie spraw, które stanowiły przedmiot przeprowadzonych przez nas wywiadów. Chociaż badanie to zostało zaprojektowane w taki sposób, aby uzyskać reprezentatywną krajową próbę złożoną ze spraw dotyczących prostytucji małoletnich, niski stopień realizacji próby (odsetek respondentów, którzy zgodzili się na udział w badaniu) ogranicza możliwość generalizowania jego wyników. Zgromadzone dane mają charakter eksploracyjny i należy je traktować jako wskazówki dotyczące kierunku dalszych badań.

Informacje zgromadzone w tym badaniu pozyskano od śledczych policyjnych (oficerów dochodzeniowych), a co za tym idzie — wiedza o małoletnich opiera się na obserwacjach poczynionych przez policjantów w trakcie pracy nad poszczególnymi sprawami. Pozyskanie informacji od psychologów/psychiatrów oraz profesjonalistów zajmujących się pomaganiem ofiarom przestępstw (bądź też od samych małoletnich), zapewniłoby nam bardziej wnikliwą wiedzę o tej grupie ofiar, a zwłaszcza o poziomie ich dobrostanu psychicznego oraz krótko- i długotrwałych skutkach zaangażowania w prostytucję. Wreszcie, niektóre z nieważonych liczebności komórek są niewielkie ze względu na niski poziom akceptacji pewnych zachowań podejmowanych w związku z analizowanymi przestępstwami. Co za tym idzie — niektóre wartości szacunkowe mogą być niestabilne.

Podsumowanie

Do niedawna instytucje pomocy społecznej oraz przedstawiciele systemu karnego traktowali prostytutkę małoletnich jako jedno z wykroczeń, których dopuszczają się nastoletni uciekinierzy z domu i młodzi ludzie żyjący na ulicy (Flowers 2001; Gray 2005; Kreston 2005). Zaczyna się to jednak zmieniać, a problem prostitucji małoletnich coraz częściej definiuje się jako „wykorzystywanie seksualne w celach komercyjnych” — szczególnie poważną formę wiktyimizacji seksualnej. Dane uzyskane od amerykańskich organów ścigania i dotyczące ich reakcji na prostytutkę małoletnich potwierdzają spostrzeżenie, że poglądy na temat natury tego zjawiska ewoluują. Wyniki badań opisanych w tym artykule mają ważne implikacje dla szerokiego zakresu zagadnień dotyczących polityki i działań praktycznych podejmowanych wobec małoletnich zaangażowanych w prostytutkę małoletnich. Kiedy ci młodzi ludzie stykają się z organami ściga-

nia, reakcje tych ostatnich mają istotne znaczenie dla tego, czy małoletni są traktowani jako ofiary wykorzystywania seksualnego w celach komercyjnych czy też jako sprawcy przestępstw. Wydaje się, że potrzebne są złożone systemy reagowania (dostosowane do potrzeb tej populacji młodych ludzi), które mogłyby wykorzystywać narzędzia dostępne poszczególnym agencjom i reagować na przypadki młodych ludzi w rozmaitych sytuacjach i okolicznościach.

Tłumaczenie: *Agnieszka Nowak*

Mitchell K.J., Finkelhor D., Wolak J. (2010), *Conceptualizing juvenile prostitution as child maltreatment: Findings from the national juvenile prostitution study*, *Child Maltreatment* 15 (1), 18-36. Copyright © (2010) by SAGE Publications, Inc. Przedruk za zgodą SAGE Publications, Inc. Za tłumaczenie odpowiada wydawca kwartalnika Dziecko krzywdzone.

The cases are broadly categorized into three main types: (a) third-party exploiters, (b) solo prostitution, and (c) conventional child sexual abuse (CSA) with payment. Cases were classified into three initial categories based on police orientation toward the juvenile: (a) juveniles as victims (53%), (b) juveniles as delinquents (31%), and (c) juveniles as both victims and delinquents (16%). When examining the status of the juveniles by case type, the authors found that all the juveniles in CSA with payment cases were treated as victims, 66% in third-party exploiters cases, and 11% in solo cases. Findings indicate law enforcement responses to juvenile prostitution are influential in determining whether such youth are viewed as victims of commercial sexual exploitation or as delinquents.

Literatura

- Ashley J. (2008), *Child sex exploitation study probes extent of victimization in Illinois (Research Bulletin)*, Illinois: Criminal Justice Information Authority.
- Barnitz L.A. (1998), *Commercial sexual exploitation of children: Youth involved in prostitution, pornography and sex trafficking*, Washington, DCL YAP International.
- Bell H., Todd C. (1998), *Juvenile prostitution in a midsize city*, *Journal of Offender Rehabilitation*, 27, s. 93–105.
- Berliner L. (2002), *Introduction: Confronting an uncomfortable reality*, *APSAC Advisor (Special Issue): The Compliant Child Victim*, 14, s. 2–3.

- Bova Conti J.S., Carson W.D. (2005), *An investigation of victim and offender dynamics in prostitution and incarcerated pedophiles*, w: S.W. Cooper, R.J. Estes, A.P. Giardino, N.D. Kellogg, V.I. Vieth (Eds.), *Medical, legal, & social science aspects of child sexual exploitation: A comprehensive review of pornography, prostitution, and internet crimes* (s. 715–733), St. Luis, MO: G.W. Medical Publishing.
- Cates J. A. (1989), *Adolescent male prostitution by choice*, *Child and Adolescent Social Work*, 6, s. 151–156.
- Children of the Night (2006), *Frequently asked questions*, Retrieved November 12, 2007, from www.childrenofthenight.org/faq.html.
- Deisher R., Robinson G., Boyer D. (1982), *The adolescent female and male prostitute*, *Pediatric Annals*, 11, s. 819–825.
- Edward J.M., Iritani B.J., Hallfors D.D. (2005), *Prevalance and correlates of exchanging sex for drugs or money among adolescents in the United States*, *Sexually Transmitted Diseases*, 82, s. 354–358.
- Estes R.J., Giardino A.P., Cooper S.W. (2005), *Recommendations for actions for dealing effectively with child sexual exploitation*, w: S.W. Cooper, R.S. Estes, A.P. Giardino, N.D. Kellogg & V.I. Vieth (Eds.), *Medical, legal & social science aspects of child sexual exploitation: A comprehensive review of pornography, prostitution, and internet crimes*, (s. 1041–1050), St. Luis, MO: G.W. Medical Publishing.
- Estes R.J., Weiner N.A. (2001), *The commercial sexual exploitation of children in the U.S., Canada and Mexico*, Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Farrow A.A., Deisher R.W., Brown R., Kulig J.W., Kipke M.D. (1992), *Health and health needs of homeless and runaway youth. A position paper of the Society for Adolescent Medicine*, *The Journal of Adolescents Health: Official Publication of the Society for adolescent Medicine*, 13, s. 717–726.
- Federal Bureau of Investigation. (2005), *Innocence lost arrests: national crackdown an child prostitution*. Retrieved from http://www.fbi.gov/page2/dec05/innocence_lost_arrest3.htm
- Flowers R.B. (2001), *Runaway kids and teenage prostitution: America's lost, abandoned, and sexually exploited children*, Westport, CT: Greenwood Press.
- Friedman S. A. (2007), *Alternative report to the initial report of the United States of America to the UN Committee on the rights of the child on the sale children, child prostitution, and child pornography*, Brooklyn, NY: ECPAT–USA (End child Prostitution, Child Pornography, and Trafficking of Children for Sexual Purposes).
- General Accounting Office (1982), *Sexual exploitation of children – a problem of unknown magnitude*, Washington, DC: Author.
- Gray E.S. (2005), *Juvenile courts and sexual exploitation: A judge's observations*, w: S.W. Cooper, R.J. Estes, A.P. Giardino, N.D. Kellogg, V.I. Vieth (Eds.), *Medical, legal, & social science aspects of child sexual exploitation: A comprehensive review of pornography, prostitution, and internet crimes* (s. 711–714), St. Luis, MO: G.W. Medical Publishing.
- Hines D.A., Finkelhor D. (2007), *Statutory sex crime relationships between juveniles and adults: A review of social scientific research*, *Aggression & Violent Behavior*, 12, 300–314.
- Klain, E.J. (1999), *Prostitution of children and child–sex tourism: An analysis of domestic and international responses*, Washington, DC: National Center for Missing & Exploited Children.
- Kreston S.S. (2005), *Investigation and prosecution of the prostitution of children*, w: S.W. Cooper, R.J. Estes, A.P. Giardino, N.D. Kellogg, V.I. Vieth (Eds.), *Medical, legal & social science aspects of child sexual exploitation: A comprehensive review of pornography, prostitution, and internet crimes* (s. 745–788), St. Luis, MO: G.W. Medical Publishing.

- Lanning K.V. (2002), *Law enforcement perspectives on the compliant victim*, The APSAC Advisor, Spring, s. 4–9.
- Lanning K.V. (2005), *Acquaintance child molesters: A behavioral analysis*, w: S.W. Cooper, R.J. Estes, A.P. Giardino, N.D. Kellogg, V.I. Vieth (Eds.), *A comprehensive review of pornography, prostitution, and internet crimes* (Vol. 2, s. 529–594), St. Louis: MO: G.W. Medical Publishing.
- Miller J., Schwartz M.D. (1995), *Rape myths and violence against street prostitutes*, *Deviant Behavior*, 16, s. 1–23.
- Nadon S.M., Koverola C., Schulderrmann E. (1998), *Antecedents to prostitution: Childhood victimization*, *Journal of Interpersonal Violence*, 13, s. 206–221.
- National Adoloescent Health Information Center (2003), *Fact sheet on demographics: Adolescents*, San Francisco: University of California, San Francisco.
- Schaffer B., DeBlaisse R.R. (1984), *Adolescent prostitution*, *Adolescence*, 19, s. 686–696.
- Sheridan D.J., VanPelt, D. (2005), *Intimate partner violence in the lives of prostituted adolescents*, w: S.W. Cooper, R.J. Estes, A.P. Giardino, N.D. Kellogg, V.I. Vieth (Eds.), *Medical, legal & social science aspects of child sexual exploitation: A comprehensive review of pornography, prostitution, and internet crimes* (Vol. 1, s. 423–435), St. Louis, MO: G.W. Medical Publishing
- Silbert M.H. (1982), *Prostitution and sexual assault: Summary of results*, *International Journal of Biosocial Research*, 3, s. 69–71.
- Silbert M.H., Lynch T. (1982), *Substance abuse and prostitution*, *Journal of Psychoactive Drugs*, 14, s. 193–197.
- Snyder H.N., Sickmund M. (2006), *Juvenile offenders and victims: 2006 national report*. Retrieved April 23, 2007, from <http://ojjdp.ncjrs.org/ojstatbb/nr2006/downloads/NR2006.pdf>
- SPSS Inc. (2007a), *SPSS Base 16.0 user's guide*, Chicago, IL: Author.
- SPSS Inc. (2007b), *SPSS Complex Samples 16.0*, Chicago, IL: Author.
- SPPSS Inc. (2007c), *SPSS Regression Models 16.0*, Chicago IL: Author.
- Stransky M., Finkelhor D. (2008), *How many juveniles are involved in prostitution in the U.S.?* Durham, NH: Crimes Against Children Research Center, University of New Hampshire.
- The Hofstede Committee Report (1999), *The Hofstede Committee Report: Juvenile prostitution in Minnesota*, St. Paul: Minnesota Attorney General's Office.
- U.S. department od Justice (2004), Department of Justice announces human trafficking task force in District of Columbia and Grants for law enforcement to fight human trafficking and assist victims, Retrieved June 26, 2008, from www.usdoj.gov/opa/pr/2004/November/04_opa_760/htm
- United States Department of justice & Child Exploitation and Obscenity Section (2007), *Child prostitution*. Retrieved November 12, 2007, from www.usdoj.gov/criminal/ceos/prostitution.html
- Williamson C., Cluse–Tolar T. (2007), *Pimp–controlled prostitution: still and integral part of street life*, *Violence Against Women*, 8, s. 1074.
- Wolak J., Mitchell K.J., Finkelhor D. (2003), *Internet sex crimes against minors: The response of law enforcement* (No. 10–03–022), Alexandria, VA: National Center for Missing & Exploited Children.
- Yates G.L., Mackenzie R.G., Pennbridge J., Swofford A. (1991), *A risk profile comparison of homeless youth involved in prostitution and homeless youth not involved*, *The Journal of Adolescent Health: Official Publication of the Society for Adolescent Medicine*, 12, s. 545–548.
- Zhang J., Yu K.F. (1998), *What's the relative risk? A method of correcting the odds ratio in cohort studies of common outcomes*, *Journal of the American Medical Association*, 280, s. 1690–1691.

O AUTORACH

KIMBERLY MITCHELL jest badaczką (*Senior Research Associate*) w Centrum Badań nad Przeszypstwami Przeciwko Dzieciom na Uniwersytecie New Hampshire. Uzyskała tytuł doktora psychologii na Uniwersytecie Rhode Island, gdzie specjalizowała się w psychologii eksperymentalnej. Obecnie jej zainteresowania badawcze skupiają się wokół wiktyimizacji dzieci i młodzieży w Internecie, a szczególnie wokół wpływu takich doświadczeń na rozwój i zdrowie psychiczne. Kierowała lub współkierowała kilkoma krajowymi projektami badawczymi, między innymi Pierwszym i Drugim Badaniem Bezpieczeństwa Młodzieży w Internecie, Badaniem Wpływu Internetu na Zdrowie Psychiczne, a także Krajowego Badania Prostitutioni Małoletnich. Jest autorką lub współautorką ponad 40 artykułów opublikowanych w czasopiśmie recenzowanych. Wygłaszała prelekcje podczas wielu krajowych konferencji.

DAVID FINKELHOR jest dyrektorem Centrum Badań nad Przeszypstwami Przeciwko Dzieciom oraz Laboratorium Badań nad Rodziną, a także profesorem socjologii na Uniwersytecie New Hampshire. Profesor Finkelhor od 1977 roku bada problemy wiktyimizacji dzieci, krzywdzenia dzieci oraz przemocy w rodzinie. Jest znany ze swoich prac teoretycznych i badań empirycznych nad problemem wykorzystywania seksualnego dzieci, pisał również na temat zabójstw dzieci, zaginięć i porwań dzieci oraz o dzieciach narażonych na przemoc domową i rówieśniczą, a także inne formy przemocy w rodzinie. Jest redaktorem i autorem 12 książek oraz ponad 150 artykułów i rozdziałów w publikacjach. Otrzymał granty badawcze od Narodowego Instytutu Zdrowia Psychicznego oraz amerykańskiego Departamentu Sprawiedliwości, a także z wielu innych źródeł.

JANIS WOLAK jest badaczką w Centrum Badań nad Przeszypstwami Przeciwko Dzieciom na Uniwersytecie New Hampshire. Kierowała ogólnokrajowymi badaniami dotyczącymi wykorzystywania seksualnego w celach komercyjnych, bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie oraz przestępstw związanych z Internetem. Jest autorką i współautorką licznych raportów badawczych i artykułów poświęconych tym zagadnieniom.